

Odnos EU i Rusije nakon 2014. godine

Geček, Igor

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:775382>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

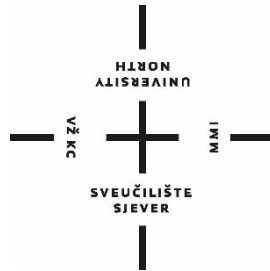

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
DIPLOMSKI STUDIJ POSLOVNA EKONOMIJA

DIPLOMSKI RAD br. 496/PE/2024

ODNOS EU I RUSIJE NAKON 2014. GODINE

Igor Geček

Varaždin, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
DIPLOMSKI STUDIJ POSLOVNA EKONOMIJA

DIPLOMSKI RAD br. 496/PE/2024

ODNOS EU I RUSIJE NAKON 2014. GODINE

Student:

Igor Geček

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Miro Kovač

Varaždin, rujan 2024.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Ekonomija		
STUDIJ	Sveučilišni diplomski studij Poslovna ekonomija		
PRISTUPNIK	Igor Geček	MATIČNI BROJ	0067420239
DATUM	06.09.2024.	KOLEGIJ	Suvremeni međunarodni odnosi
NASLOV RADA	Odnos EU i Rusije nakon 2014. godine		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	The relationship between the EU and Russia after 2014		
MENTOR	Miro Kovač	ZVANJE	izv. prof. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Petar Mišević, predsjed.		
	2. prof. dr. sc. Petar Kurečić, član		
	3. izv. prof. dr. sc. Miro Kovač, mentor		
	4. prof. dr. sc. Dinko Primorac, zamj. član		
	5.		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	496/PE/2024		
OPIS	<p>Na cijenu energenata utječu različiti čimbenici. Samim time nastaju oscilacije u cijeni energenata. To se pak odražava na kupovnu moć stanovništva i općenito na gospodarsku stabilnost neke zemlje. Rat Rusije protiv Ukrajine započeo je u veljači 2014., a povod mu je bila tzv. Revolucija dostojanstva.</p> <p>Cilj istraživanja jest utvrditi utjecaj izrečenih i provedenih sankcija EU prema Rusiji kao odgovor na njezinu agresiju na Ukrajinu te kako te sankcije utječu na gospodarstvo, s posebnim osvrtom na energetske ovisnosti država Europske unije (EU).</p> <p>Za analizu odnosa između EU-a i Rusije koristit će se različite vrste izvora podataka, a za njihovo prikupljanje primijenit će se kombinacija kvantitativnih i kvalitativnih metoda, među kojima i anketni upitnik putem google obrasca.</p>		
ZADATAK URUČEN		POTPIS MENTORA	

ZAHVALA

Zahvaljujem prije svega svom mentoru izv. prof. dr. sc. Miri Kovaču koji mi je svojim znanjem, stručnošću i nesebičnom pomoći pomogao tijekom izrade i pisanja diplomskog rada.

Hvala i mojim radnim kolegama koji su me poticali i bili mi neprekidna podrška.

Najviše zahvaljujem svojoj obitelji koji su imali za mene strpljenja tijekom cijelog mog studiranja.

Hvala vam!

SAŽETAK

Odnosi Europe i Rusije uvijek su imali svoje uspone i padove, osobito u 20. i 21. stoljeću. Dva svjetska rata donijela su razaranja i gubitke kako u materijalnom tako i u ljudskom smislu, ostavljajući ožiljke koji nikada neće biti zaboravljeni. S jedne strane, europske zemlje i njihova prva zajednica pod nazivom Europska zajednica za ugljen i čelik (ECSC), a s druge strane Ruska Federacija, koja je do 1991. godine imala glavnu ulogu u SSSR-u (Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika), oblikovali su zahtjevan, zamršen i kompleksan odnos koji do današnjeg dana nije potpuno definiran.

Zbog svoje zamršenosti i međusobne ovisnosti, danas je jasno vidljivo da je sve manje partnerskih, a sve više konfliktnijih uloga koje udaljuju Rusiju od Europe i usmjeravaju je prema Kini. Kina, trenutno najjače gospodarstvo svijeta, u budućnosti će igrati ulogu novog partnera Rusiji, ali ne ravnopravnog, već kao starijeg brata koji će diktirati odnos između dviju strana. Ukrajina i ruska agresija na nju, koja traje do danas i kojoj se ne nazire kraj, djeluju kao službeni okidač za ove promjene.

U ovoj dinamici veliku ulogu igraju i Sjedinjene Američke Države, koje polako izbacuju Rusiju iz Europe i jačaju svoj utjecaj, osobito kroz ovisnost Europske unije o američkom plinu. Time Sjedinjene Države još jednom pokazuju Rusiji da su sila broj jedan u svijetu i da će situacija biti onakva kako one žele. Ovo postavlja pitanje konkurentnosti Europske unije, budući da je njezino gospodarstvo uvelike ovisilo o „jeftinom“ ruskom plinu.

Ključne riječi: odnosi EU-Rusija, geopolitička dinamika, energetska ovisnost

ABSTRACT

The relations between Europe and Russia have always had their ups and downs, especially in the 20th and 21st centuries. The two world wars brought devastation and losses, both in material and human terms, leaving scars that seem never to be forgotten. On the one side, European countries and their first community, the European Coal and Steel Community (ECSC), and on the other side, the Russian Federation, which until 1991 played a major role in the USSR (Union of Soviet Socialist Republics), have shaped a demanding, intricate, and complex relationship that has not yet been fully clarified to this day.

Due to its complexity and interdependence, it is evident that there are fewer and fewer partnerships, and increasingly conflicting roles that push Russia away from Europe and direct it towards China. China, currently the world's strongest economy, will play the role of Russia's new partner in the future, but not as an equal, rather as an older brother who will dictate the relationship between the two sides. Ukraine and the Russian aggression against it, which continues to this day with no end in sight, act as the official trigger for these changes.

In this dynamic, the United States plays a significant role, gradually pushing Russia out of Europe and strengthening its influence, especially through the European Union's dependence on American gas. In this way, the United States once again shows Russia that it is the number one power in the world and that things will go as they wish. This raises the question of the European Union's competitiveness, given that its economy has heavily relied on "cheap" Russian gas.

Key words: EU-Russia relations, geopolitical dynamics, energy dependency

SADRŽAJ

1. UVOD

- 1.1. Problem i predmet istraživanja
- 1.2. Ciljevi i hipoteze rada
- 1.3. Izvori i metode prikupljanja podataka
- 1.4. Struktura rada

2. POVIJESNI PREGLED ODNOSA EU I RUSIJE

- 2.1. Pregled odnosa EU i Rusije kroz povijest
- 2.2. Ključni događaji i prekretnice

3. POLITIČKI ODNOSI EU I RUSIJE

- 3.1. Diplomatski odnosi
- 3.2. Politički dijalog i sporazumi
- 3.3. Glavni izazovi i sukobi

4. EKONOMSKI ODNOSI EU I RUSIJE

- 4.1. Trgovina i investicije
- 4.2. Energetska politika i suradnja
 - 4.2.1. *Uloga nafte i plina u energetske odnose EU i Rusije*
- 4.3. Sankcije i njihov utjecaj

5. SIGURNOSNI IZAZOVI I GEOPOLITIČKA DINAMIKA

- 5.1. Vojna suradnja i sukobi
- 5.2. Kibernetička sigurnost
- 5.3. Utjecaj NATO-a

6. DRUŠTVENI I KULTURNI ODNOSI

- 6.1. Kulturna razmjena i suradnja
- 6.2. Medijski utjecaj
- 6.3. Percepcije i stavovi građana

7. EMPIRIJSKI DIO RADA

- 7.1. Metodologija istraživanja
- 7.2. Ciljevi i hipoteze rada
- 7.3. Diskusija rezultata istraživanja
- 7.4. Zaključak rezultata istraživanja
- 7.5. Ograničenja istraživanja

ZAKLJUČAK

LITERATURA

SLIKE

TABLICE

PRILOZI

1. UVOD

U posljednje vrijeme svjedoci smo promjena u energetskej politici Europske Unije. Nakon raspada Sovjetskog Saveza sporovi i neriješeni odnosi između Rusije i Ukrajine doveli su do rata i okupacije dijela Ukrajine od strane Rusije. Invazija u punom smislu te riječi započela je 24. veljače 2022. godine i pretvorila se u najveći oružani sukob na tlu Europe nakon 2. svjetskog rata kojem se ne nazire kraj. Samim time energetske partnerstvo između Europe i Rusije došlo je na najnižu razinu u posljednjih četiri desetljeća. Kao novi partner Europske unije što se tiče energenata, točnije plina pojavile su se Sjedinjene Američke Države, a Rusija se okrenula Kini, najvećem gospodarstvu na svijetu.

Upravo to narušavanje odnosa kao i brojni paketi gospodarskih sankcija prema Rusiji potaknulo je brojne promjene u životu i standardu prosječnog stanovnika Europske unije. Te promjene najviše su se očitovale u smislu cijena energenata koje su drastično porasle, te su bile predmet mnogih diskusija kao i neslaganja između članica Europske unije.

Također javlja se i veliki problem energetske neovisnosti Europske unije koji je više nego ikad došao do izražaja, pogotovo kada je riječ o najvećem europskom gospodarstvu. Naime konkurentnost njemačke industrije u velikoj mjeri ovisi o cijeni energenta, tako da je jeftin ruski plin zamijenjen skupljim ukapljenim američkim plinom.

Potičući zelenu energiju tj. energiju iz obnovljivih izvora njemačka je ugasila sve svoje nuklearne centrale što nameće pitanje njezine energetske neovisnosti i održivosti gospodarstva.

1.1. Problem i predmet istraživanja

Na cijenu energenata djeluju različiti čimbenici od specifičnosti terena, tehnologije, transporta pa tako i političkih odnosa između zemalja. Samim time stvaraju se oscilacije u cijeni tih energenata što se pak odražava na kupovnu moć stanovništva i općenito na ekonomsku stabilnost neke zemlje.

Rat na teritoriju Ukrajine započeo je u veljači 2014., a povod mu je bila „Revolucija dostojanstva“. Žarište sukoba koncentriralo se na područje Krima i Donbasa koje je sastavni dio Ukrajine i njezin međunarodno priznat teritorij.

Samim time u regiji je došlo do velike nestabilnosti poglavito u području opskrbe energentima potrebnih za industriju EU. Sankcije koje su proizašle iz toga dodatno su zakomplicirale ionako ozbiljnu situaciju jer su novonastala ograničenja u opskrbi energenata dovela do poskupljenja za potrošače u drugim dijelovima svijeta.

Same sankcije negativno utječu na gospodarstva s obzirom na to da ograničavaju protok ekonomskih dobara, te otvaraju put sivoj zoni. Isto tako stvaraju efekt prelijevanja što u konačnici znači da će takvim posljedicama biti pogođeno više zemalja, a ne samo ciljana zemlja.

S druge pak strane sankcije i posljedice sankcija tjeraju zemlje koje su njima obuhvaćene na alternativne pronalaska rješenja.

Upravo zbog toga samo poskupljenje energenata natjeralo je EU na promjenu partnera u energetsom sektoru te time i način opskrbe i proizvodnje iste.

Jedan od problema istraživanja ovog rada je pojava mogućnosti odbacivanja energetske neovisnosti u području dobivanja energije iz nuklearnih izvora. Naime količina dobivanja energije iz obnovljivih izvora još uvijek je u malom postotku što se tiče globalne razine te je potrebna kombinacija obnovljivih izvora sa nuklearnim izvorima.

1.2. Ciljevi i hipoteze rada

Cilj istraživanja je utvrditi utjecaj izrečenih i provedenih sankcija EU prema Rusiji kao odgovor na njezinu agresiju prema Ukrajini te kako te sankcije utječu na ekonomiju i gospodarstvo, s posebnim osvrtom na energetske ovisnost država EU.

Hipoteze rada:

Hipoteza H0: Poskupljenje energenata je u negativnoj korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU.

Objašnjenje hipoteze H0: Kod ove hipoteze želi se istražiti kakav utjecaj imaju sankcije na poskupljenje energenata, tj. je li poskupljenje energenata u negativnoj korelaciji sa sankcijama.

Hipoteza H1: Poskupljenje energenata u pozitivnoj je korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU.

Objašnjenje hipoteze H1: Problem poskupljenja energenata je uzrokovan sa sankcijama koje su nametnute Rusiji kao najvećem dobavljaču energenta Europskoj uniji. Ova hipoteza je u suprotnosti sa hipotezom br. H0.

Hipoteza H2: Energetska neovisnost strateški je cilj Europske Unije.

Objašnjenje hipoteze H2: Ova hipoteza vezana je uz energetska neovisnost koju je moguće ostvariti jedino uz kombinaciju nuklearne energije i energije iz obnovljivih izvora.

1.3. Izvori i metode prikupljanja podataka

Za analizu odnosa između Europske unije i Rusije koristit ćemo različite vrste izvora podataka kako bismo osigurali sveobuhvatan uvid. Glavni izvori podataka uključivat će: analizu relevantne literature koja se bavi povijesnim, političkim, ekonomskim i sigurnosnim aspektima odnosa između EU i Rusije, proučavanje službenih dokumenata, poput političkih deklaracija, sporazuma i izjava kako bismo razumjeli službene pozicije i politike obje strane, analizu medijskih izvještaja i komentar kako bismo dobili uvid u percepcije i stavove javnosti o odnosima između EU i Rusije.

Za prikupljanje podataka koristit ćemo kombinaciju kvantitativnih i kvalitativnih metoda kako bismo osigurali sveobuhvatan uvid u istraživane odnose između EU i Rusije. Glavne metode prikupljanja podataka uključivat će anketni upitnik putem Google obrasca, među građanima EU kako bismo prikupili kvantitativne podatke o njihovim stavovima, percepcijama i iskustvima u vezi s odnosima između EU i Rusije.

1.4. Struktura rada

Nakon uvodnog dijela rada u kojem se definiraju problem, predmet, ciljevi i hipoteze rada, slijedi drugo poglavlje nazvano *Povijesni pregled odnosa EU i Rusije* gdje se istražuje povijest odnosa između Europske unije i Rusije. Počinje se analizom ključnih događaja poput raspada Sovjetskog Saveza, te se razmatra kako su se odnosi razvijali tijekom vremena. Ovaj dio može uključivati i pregled važnih međunarodnih sporazuma, sukoba ili političkih inicijativa koje su oblikovale bilateralne odnose.

Treće poglavlje pod nazivom *Politički odnosi EU i Rusije* analizira političke odnose između EU i Rusije nužne za razumijevanje međusobnih interakcija na međunarodnoj pozornici. Diplomatski odnosi, politički dijalog i sporazumi predstavljaju osnovu za suradnju, ali i za eventualne sukobe ili nesuglasice. Ključni izazovi poput teritorijalnih sporova, vojnih akcija i političkih sankcija dodatno kompliciraju politički kontekst.

Ekonomski odnosi EU i Rusije je naziv četvrtog poglavlja u kojem se istražuje koliko značajan utjecaj na globalnu trgovinu i ekonomsku stabilnost ima odnos između EU i Rusije. Analiza trgovinskih odnosa, investicija i energetske politike otkriva kompleksnu međuzavisnost između ove dvije strane. Utjecaj međunarodnih sankcija na ekonomske tokove dodatno istražuje dinamiku ekonomskih odnosa.

Sigurnosni izazovi i geopolitička dinamika naziv je petog poglavlja koje na navedene gleda kao na ključne faktore u odnosima između EU i Rusije. Vojna suradnja, sukobi, kibernetička sigurnost i utjecaj NATO-a analiziraju se kako bi se razumjela složenost sigurnosnih pitanja na europskom kontinentu.

Šesto poglavlje, nazvano *Društveni i kulturni odnosi između EU i Rusije* objašnjava na koji način se odnosi među dvjema silama odražavaju kroz kulturnu razmjenu, medijski utjecaj i percepcije građana. Razumijevanje ovih aspekata doprinosi potpunijem sagledavanju odnosa između ove dvije strane.

U sedmom poglavlju, koje predstavlja *Empirijski dio rada*, opisana je metodologija provedenog istraživanja, ciljevi i hipoteze, analiza rezultata provedenog istraživanja, diskusija, zaključak samog istraživanja te ograničenja istog. Na kraju rada nalazi se zaključak, popis korištene literature, slika te priloga, odnosno anketnog upitnika.

2. POVIJESNI PREGLED ODNOSA EU I RUSIJE

Povijesni pregled odnosa između Europske unije i Rusije pruža dublji uvid u kompleksnost njihovih međusobnih interakcija kroz protekla desetljeća. Od početka 1990-ih godina, nakon raspuštanja Sovjetskog Saveza, odnosi su bili obilježeni dinamičnim procesima integracije istočnoeuropskih zemalja u europske i transatlantske institucije. U isto vrijeme, Rusija je nastojala očuvati svoju geopolitičku i ekonomsku moć na međunarodnoj pozornici. To razdoblje karakteriziraju napore EU da proširi svoj utjecaj na istok, istovremeno pružajući podršku tranzicijskim zemljama u njihovim demokratskim i ekonomskim reformama. Međutim, duboke podjele i nesuglasice između EU i Rusije postale su očite tijekom vremena, posebno u vezi s pitanjem proširenja NATO-a i EU prema istoku. Ključni događaji poput kriza u Ukrajini i Gruziji dodatno su zakomplicirali odnose, dovodeći do međunarodnih sukoba i sankcija. Uz to, energetska igrao je ključnu ulogu u odnosima između EU i Rusije, s Rusijom kao glavnim dobavljačem energije za EU, čime su stvoreni ekonomski i sigurnosni izazovi. Tranzicijsko razdoblje u Rusiji, koje je obilježeno političkim previranjima, ekonomskim krizama i tranzicijom prema kapitalizmu, imalo je snažan utjecaj na oblikovanje odnosa s EU. U tom kontekstu, povijesni pregled pruža temeljno razumijevanje dinamike odnosa između EU i Rusije, ističući važnost povijesnih faktora u oblikovanju suvremenih međusobnih interakcija.

2.1. Pregled odnosa EU i Rusije kroz povijest

Povijesni odnosi između Europske unije i Rusije vrlo su složeni i duboko ukorijenjeni u mnogim stoljećima interakcije. Iako o ruskoj povijesti u hrvatskoj literaturi možemo naći malo toga, postoje neki značajni izvori poput knjige Roberta Servicea o suvremenoj Rusiji. U jedinoj dostupnoj povijesti Ukrajine na hrvatskom jeziku, Sergeja Burde, može se pročitati kako ukrajinski povjesničari (a u posljednje vrijeme i ruski) objašnjavaju da su suvremenu rusku naciju formirala ugro-finska plemena sjeveroistočno od Moskve, gdje se dio njih izložio kulturnom i vjerskom utjecaju ukrajinskih kneževa (Burda, 2009).

Ruski povjesničari, međutim, tvrde da su moskovski kneževi daljnji potomci velikih kijevskih kneževa, te ističu ulogu Moskve kao novog središta pravoslavlja nakon pada Carigrada i Kijeva. Sjeverna i istočna područja nekadašnje Kijevske Rusije počela su se zasebno razvijati nakon

mongolske invazije, s Moskvom kao najjačim centrom od 15. stoljeća. Vladari Moskve su postupno širili svoj utjecaj prema sjeveru i istoku, osvajajući nenaseljena ili slabo naseljena područja, te su do 19. stoljeća proširili svoju vlast na sjeverni dio Azije i obale Pacifika, uključujući Aljasku koju su kasnije prodali Sjedinjenim Američkim Državama (Service, 2014).

Tijekom 17. stoljeća, Rusi su zavladao dijelom današnje Ukrajine nakon kozačkih ustanaka protiv Poljsko-Litavske Unije, dok su u 18. stoljeću, podjelama Poljske, zauzeli veći dio te zemlje, kao i Bjelorusiju. Timothy Snyder, u svojim predavanjima na Yaleu, ističe da je tijekom 19. stoljeća Rusko Carstvo bila velika svjetska sila, često nazvana kopnenim imperijem, koja je kontrolirala prostore od Poljske i Finske do Pacifika (Snyder, 2023). Rusko Carstvo je, međutim, imalo neodređene granice koje su se mijenjale tijekom sovjetskog perioda, a do 1991. godine dvadeset i pet milijuna etničkih Rusa živjelo je u susjednim, sada nezavisnim državama (Service, 2014).

2.2. Ključni događaji i prekretnice

Rusija je prolazila kroz značajne prekretnice koje su oblikovale njezinu povijest i odnose s Europskom unijom. Od prve polovice 17. stoljeća na moskovskom prijestolju izmjenjivali su se vladari iz dinastije Romanov, od kojih je najznačajniji bio Petar Veliki na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće. Petar Veliki je modernizirao Rusiju i službeno proglasio Moskovsku državu Ruskim Carstvom, uzdižući je do razine značajne europske sile. Romanovi su vladali Rusijom tri stoljeća, sve do 1917. godine, kada su Februarskom revolucijom srušeni s vlasti, nakon čega su boljševici preuzeli vlast Oktobarskom revolucijom. Na ruševinama Ruskog Carstva, Sovjetski Savez osnovan je pet godina kasnije, formalno priznavši zasebnost mnogih naroda unutar granica bivšeg Carstva, ali uz središnju kontrolu iz Moskve (Service, 2014).

Tijekom Hladnog rata, Sovjetski Savez je predvodio Istočni blok, suprotstavljajući se Zapadu pod vodstvom SAD-a. Zbog unutarnjih problema i autoritarnog načina vladanja, Sovjetski Savez se raspao 1991. godine, podijelivši se u nekoliko manjih država. Rusija je tada ostala bez velikog dijela svojih imperijalnih posjeda. Boris Jeljcin je postao prvi predsjednik Rusije, suočen s brojnim unutarnjim i vanjskim izazovima, uključujući sukobe u Čečeniji i Dagestanu. Nakon Jeljcina, Vladimir Putin je preuzeo dužnost predsjednika, oblikujući modernu Rusiju svojim politikama usmjerenim na povratak ruskog utjecaja na međunarodnoj sceni. Putin je

izjavio da je raspad SSSR-a najveća geopolitička katastrofa 20. stoljeća, te je nastojao vratiti status Rusije kakav je bio tijekom sovjetskog razdoblja (Service, 2014).

Putinova vizija uključivala je povratak Rusije na status koji je bivši SSSR imao u svjetskoj politici, suprotstavljajući se širenju NATO-a i priznavanju teritorija bivšeg SSSR-a kao ruske sfere utjecaja. Plohiy u svojoj knjizi ističe kako je Putin iskoristio priliku nakon terorističkih napada 2001. godine kako bi ponudio partnerstvo SAD-u u borbi protiv terorizma, ali i za širu regionalnu suradnju (Ploky, 2023). Ovo partnerstvo je bilo temeljeno na zajedničkoj borbi protiv prijetnji iz Afganistana i radikalnog islama, ali i na vraćanju ruskog utjecaja na međunarodnoj sceni.

U povijesti Ruskog Carstva, Rusi su provodili proces rusifikacije kako bi eliminirali identitet Ukrajinaca kao zasebnog naroda. Uvedene su stroge zabrane protiv upotrebe ukrajinskog jezika. Unatoč tome, ukrajinska nacionalna svijest nastavila je jačati, a njezina jezgra u velikoj mjeri bila je usmjerena prema zapadnom svjetonazoru. Od trenutka osamostaljenja, Ukrajina je težila prema zapadnim demokratskim vrijednostima, no takav pristup nije bio po volji Rusiji. Ukrajinci i Rusi imaju različite kulturološke i političke orijentacije. Dok Rusi preferiraju autoritarnu strukturu i tradicijske vrijednosti, Ukrajinci se okreću demokratskim načelima. Početak otvorene ruske agresije na Ukrajinu dogodio se 2022. godine, no to je bio nastavak aneksije Krima iz 2014. godine i dugotrajnog sukoba između dviju zemalja. Posebno je važno razumjeti ukrajinsku povijest i kulturu kako bismo bolje razumjeli suvremene događaje i suprotstavili se ruskoj propagandi koja pokušava osporiti ukrajinski identitet (Snyder, 2023.).

3. POLITIČKI ODNOSI EU I RUSIJE

Politika je uvijek bila ključni faktor u odnosima između EU i Rusije, oblikujući njihovu interakciju na diplomatskom, institucionalnom i strateškom nivou.

Diplomatski odnosi između EU i Rusije često su bili turbulentni, obilježeni nesuglasticama, ali i periodima suradnje. Oba aktera imaju složene interese i ciljeve na međunarodnoj areni, što je rezultiralo čestim pregovorima i diplomatskim inicijativama u pokušaju rješavanja sporova i promicanja zajedničkih interesa.

Politički dijalog i sporazumi igrali su ključnu ulogu u odnosima između EU i Rusije, posebno u područjima kao što su trgovina, sigurnost i ljudska prava. Međutim, postizanje konsenzusa često je bilo izazovno zbog dubokih političkih podjela i različitih vizija budućnosti Europe.

Glavni izazovi i sukobi, poput kriza u Ukrajini i Gruziji, testirali su čvrstoću političkih odnosa između EU i Rusije. Ovi događaji izazvali su diplomatske napetosti, međunarodne sukobe i uvođenje sankcija, što je dovelo do dubokih podjela i sukoba interesa između dviju strana.

U konačnici, politički odnosi između EU i Rusije odražavaju kompleksnost međunarodnih odnosa i geopolitičkih dinamika. Njihova interakcija na političkoj razini često je obilježena nesuglasticama, ali i pokušajima suradnje u rješavanju zajedničkih izazova i promicanju stabilnosti i prosperiteta u regiji i šire.

3.1. Diplomatski odnosi

Diplomatski odnosi između Europske unije i Rusije su zategnuti od 2014. godine zbog niza događaja uključujući nezakonitu aneksiju Krima, podršku separatističkim snagama u istočnoj Ukrajini te destabilizirajuće politike Rusije u susjedstvu. Nakon opće invazije na Ukrajinu 2022. godine, sve preostale političke, kulturne i znanstvene suradnje su obustavljene (Cuevas Herman, 2023.).

Prije prosvjeda u okviru Majdanskog pokreta u Ukrajini u studenom 2013. godine, EU i Rusija gradili su strateško partnerstvo koje je obuhvaćalo trgovinu, gospodarstvo, energetiku, klimatske promjene, istraživanje, obrazovanje, kulturu i sigurnost. Međutim, nezakonita aneksija Krima 2014. godine dovela je do značajnih promjena u politici EU-a prema Rusiji.

Od 2014. godine, EU postupno uvodi ograničavajuće mjere prema Rusiji, uključujući sankcije poput zamrzavanja imovine i zabrane izdavanja viza za ruske dužnosnike i separatiste u Ukrajini. Osim toga, EU je postao sve kritičniji prema politikama Rusije unutar i izvan svojih granica (Cuevas Herman, 2023.).

U skladu s globalnom sigurnosnom strategijom EU-a iz 2016. godine, odnosi s Rusijom definirani su kao "ključni strateški izazov". Nakon opće invazije na Ukrajinu u veljači 2022. godine, EU je promijenio svoju strategiju prema Rusiji te ju označio kao "dugoročnu i izravnu prijetnju europskoj sigurnosti" (Cuevas Herman, 2023.).

Iako su diplomatski odnosi između EU-a i Rusije često opterećeni dubokim političkim podjelama i različitim stajalištima o ključnim pitanjima, oni ostaju važan mehanizam za promicanje dijaloga, razumijevanja i rješavanja nesuglasica između ove dvije strane. Unatoč izazovima, ovi odnosi ostaju ključni za održavanje stabilnosti i mira u regiji i šire te za promicanje zajedničkih interesa i vrijednosti u globalnoj zajednici.

3.2. Politički dijalog i sporazumi

Politički dijalog između Europske unije i Rusije predstavlja ključni element njihovih odnosa, pružajući platformu za raspravu o širokom spektru pitanja od zajedničkog interesa. Ovaj dijalog odvija se na različitim razinama, uključujući summite, ministarske sastanke, radne grupe i kontakte na razini stručnjaka.

Na summitima EU-Rusija, čelnici obje strane raspravljaju o ključnim političkim, gospodarskim i sigurnosnim pitanjima. Sastanci Europskog vijeća u Bruxellesu, na kojem su razmatrane teme poput ruske agresije na Ukrajinu, gospodarstva i sigurnosti, također pružaju priliku za analizu odnosa između EU i Rusije.

Važno je istaknuti da su bilateralni i multilateralni sporazumi ključni za reguliranje suradnje između EU i Rusije. Iako postoje nesuglasice, politički dijalog ostaje važan kanal komunikacije za promicanje suradnje i stabilnosti u regiji.

Neki sudionici Europskog vijeća također su izrazili svoje stajalište o važnim temama poput gospodarstva, migracija i vanjskih odnosa, pokazujući širinu i dubinu političkog dijaloga unutar

EU te njegovu povezanost s vanjskim partnerima. Ostali sudionici istaknuli su potrebu za balansiranom politikom EU-a prema Ukrajini i Kosovu, naglašavajući važnost deeskalacije sukoba i podrške demokratskim procesima u tim regijama.

Osim formalnih sastanaka, politički dijalog obuhvaća i različite radne grupe i kontaktne točke koje su uspostavljene radi rješavanja specifičnih pitanja. To uključuje grupe koje se bave trgovinom, energetikom, vanjskom politikom, ljudskim pravima i drugim temama. Ove radne grupe pružaju strukturu za kontinuiranu suradnju i razmjenu informacija između EU i Rusije.

Ključni dio političkog dijaloga su i bilateralni i multilateralni sporazumi koji reguliraju različite aspekte suradnje između EU i Rusije. Ovi sporazumi obuhvaćaju područja kao što su trgovina, energetika, sigurnost, borba protiv terorizma i drugi. Potpisivanje i provedba ovih sporazuma ključni su za promicanje suradnje i postizanje zajedničkih ciljeva.

U kontekstu razvoja odnosa između Europske unije (EU) i Rusije, važan element predstavlja Sporazum o partnerstvu i suradnji. Ovaj sporazum pruža okvir za reguliranje političkih, gospodarskih i kulturnih odnosa između EU-a, njegovih država članica i Ruske Federacije. Ključne točke ovog sporazuma uključuju:

- **Načela i ciljeve:** Sporazum naglašava poštivanje demokratskih načela i ljudskih prava te ima za cilj poboljšanje političkog dijaloga, promicanje trgovine i ulaganja te jačanje političkih i gospodarskih sloboda.
- **Područje primjene:** Sporazum obuhvaća širok spektar područja, uključujući politički dijalog, trgovinu robom i uslugama, ulaganja, suradnju u gospodarskim, kulturološkim i financijskim pitanjima te sprečavanje nezakonitih aktivnosti.
- **Trajanje i pregovori:** Sporazum je stupio na snagu 1. prosinca 1997. godine i prvotno je bio sklopljen na razdoblje od 10 godina. Pregovori o novom sporazumu s ciljem stvaranja sveobuhvatnijeg okvira za odnose između EU-a i Rusije započeti su 2008., ali su zaustavljeni 2012. godine.

Današnji odnosi između Europske unije (EU) i Rusije karakteriziraju se složenošću i izazovima, posebice u kontekstu sukoba u Ukrajini i aneksije Krima. U tom kontekstu, Sporazum o partnerstvu i suradnji između EU-a i Rusije, iako je stupio na snagu 1997. godine, ostaje važan instrument koji pruža okvir za reguliranje različitih aspekata odnosa između dviju strana.

Sporazum ima za cilj promicanje političkog dijaloga, trgovine i ulaganja te jačanje političkih i gospodarskih sloboda. Međutim, aktualna situacija, posebice u kontekstu ukrajinskog sukoba, dovela je do zaustavljanja mnogih aktivnosti obuhvaćenih sporazumom te donošenja sankcija.

Pregovori o novom sporazumu, koji su započeti 2008. godine s ciljem stvaranja sveobuhvatnijeg okvira za odnose između EU-a i Rusije, zaustavljeni su 2012. godine. Unatoč tome, Sporazum o partnerstvu i suradnji ostaje važan instrument koji pruža temelj za dijalog i suradnju između EU-a i Rusije, dok se istovremeno radi na rješavanju otvorenih pitanja i jačanju odnosa između dviju strana.

U kontekstu aktualnih izazova i promjena u međunarodnim odnosima, važno je nastaviti pratiti razvoj situacije između EU-a i Rusije te tražiti načine za konstruktivan dijalog i suradnju kako bi se promicale stabilnost, sigurnost i prosperitet u regiji i šire.

Unatoč postojećim izazovima, Sporazum o partnerstvu i suradnji ostaje važan instrument za promicanje dijaloga i suradnje između EU-a i Rusije, dok se istovremeno nastavlja rad na jačanju odnosa i rješavanju otvorenih pitanja, također i usprkos nesuglasticama i povremenim napetostima, politički dijalog između EU i Rusije ostaje važan kanal komunikacije i mehanizam za promicanje suradnje i stabilnosti u regiji. Kroz otvoreni i konstruktivan dijalog, obje strane mogu raditi na rješavanju problema i promicanju zajedničkih interesa.

3.3. Glavni izazovi i sukobi

Glavni izazovi i sukobi u političkim odnosima između EU i Rusije predstavljaju složene dinamike koje oblikuju njihovu suradnju i rivalstvo. Ti izazovi mogu proizlaziti iz niza političkih, sigurnosnih, gospodarskih i ideoloških faktora koji utječu na međusobne odnose.

Jedan od glavnih izazova je neslaganje u pogledima na ključna pitanja kao što su ljudska prava, demokratske vrijednosti, regionalna sigurnost i teritorijalni integritet. Različite perspektive i interesi EU i Rusije često dovode do konflikata i napetosti, što otežava postizanje zajedničkih rješenja i sporazuma.

Rusija ostaje dominantna sila koju EU treba uzeti u obzir zbog njezine veličine, geopolitičke važnosti te sposobnosti projiciranja moći na međunarodnoj razini kroz političke, diplomatske i vojne kapacitete. Svoju geopolitičku ulogu Rusija oblikuje kako bi zadržala globalni položaj u svijetu utemeljenom na politici moći, često surađujući s drugim silama poput Kine.

Rusija aktivno utječe na EU i njegove članice te zemlje zapadnog Balkana i Istočnog partnerstva, pokušavajući oslabiti ili destabilizirati njihova unutarnja pitanja. Njena sposobnost uplitanja u informacijski prostor unutar i izvan svojih granica te provođenja kibernetička-manipulacija i drugih napada dodatno se jača.

Odnosi EU-a i Rusije pogoršali su se od 2014. zbog situacije u Ukrajini, što je rezultiralo i povećanom prisutnošću ruske vojske duž ukrajinske granice i na poluotoku Krimu. Rusija također poduzima izravne vojne i hibridne operacije u susjednim zemljama EU-a, kao i u Siriji i Libiji. Promjene u ruskoj unutarnjoj politici, poput političke represije i ograničavanja sloboda, dodatno su otežale odnose s EU-om. Represivne mjere poput zakona o "stranim agentima" i "ekstremizmu" te kampanje dezinformacija predstavljaju ozbiljne prepreke za suradnju. Unatoč tim izazovima, EU i Rusija imaju zajedničku odgovornost za mir i sigurnost u Europi te dijele obveze u međunarodnim organizacijama poput Vijeća Europe i OEES-a.

Osim toga, vojni sukobi i regionalne krize u susjedstvu EU i Rusije, poput Ukrajine, Gruzije i Moldavije, predstavljaju ozbiljne prijetnje stabilnosti i sigurnosti. Nesuglasice u vezi s tim sukobima dodatno pogoršavaju odnose između EU i Rusije te stvaraju izazove u njihovoj suradnji na rješavanju tih problema ((europa.eu), 2021.).

Ekonomski pitanja također igraju važnu ulogu u odnosima između EU i Rusije. Sankcije i protumjere, koje su uvedene kao odgovor na različite krize i konflikte, ograničavaju trgovinsku razmjenu i investicije između dviju strana. To stvara ekonomske izazove i negativno utječe na gospodarski razvoj obje strane.

Nadalje, geopolitičke ambicije i rivalstvo između EU i Rusije dodatno kompliciraju njihove odnose. Borba za utjecaj u istočnoj Europi, Balkanu, Centralnoj Aziji i drugim regijama stvara napetosti i sukobe između dviju strana, što otežava postizanje dugoročnih stabilnih odnosa.

Iako su izazovi i sukobi neizbježni u odnosima između EU i Rusije, važno je nastaviti tražiti zajedničke interese i rješenja. Kroz konstruktivan dijalog i suradnju na međunarodnoj razini,

obje strane mogu raditi na rješavanju problema i promicanju mira, stabilnosti i prosperiteta u regiji i šire.

4. EKONOMSKI ODNOSI EU I RUSIJE

Ekonomski odnosi između Europske unije i Rusije čine važan segment njihove bilateralne suradnje, ali istovremeno su podložni raznim izazovima i napetostima. Ova točka istražuje ključne aspekte trgovine, investicija i energetske suradnje između dviju strana, kao i utjecaj sankcija i drugih političkih faktora na ekonomske odnose.

Trgovina i investicije predstavljaju važan dio ekonomskih odnosa između EU i Rusije. EU je glavni trgovinski partner Rusije, dok Rusija zauzvrat predstavlja značajan izvor energije i sirovina za EU. Međutim, trgovinski odnosi su podložni fluktuacijama zbog političkih napetosti, sankcija i promjena u geopolitičkom okruženju.

Energetska politika i suradnja igraju ključnu ulogu u ekonomskim odnosima EU i Rusije. Rusija je jedan od najvećih svjetskih izvoznika nafte i plina, a EU je jedan od glavnih potrošača tih resursa. Ova ovisnost o energetske resursima stvara kompleksne dinamike u odnosima između dviju strana, uključujući pitanja sigurnosti opskrbe, diverzifikacije izvora energije i utjecaja na geopolitičku stabilnost.

Sankcije su također važan faktor koji utječe na ekonomske odnose između EU i Rusije. Nakon niza političkih kriza i sukoba, EU je uveo sankcije Rusiji, što je rezultiralo ograničenjima u trgovini, investicijama i financijskim transakcijama. Sankcije su stvorile dodatne izazove za poslovanje i ekonomski razvoj obje strane, dovodeći do gubitaka i ograničenja u različitim sektorima.

Unatoč izazovima, ekonomski odnosi između EU i Rusije i dalje ostaju važan segment njihove bilateralne suradnje. Obje strane nastoje pronaći načine za promicanje trgovine, investicija i energetske suradnje unatoč političkim napetostima i ograničenjima. Kroz dijalog, pregovore i suradnju na međunarodnoj razini, EU i Rusija mogu raditi na promicanju ekonomske stabilnosti, razvoja i prosperiteta u regiji i šire.

4.1. Trgovina i investicije

Trgovina i investicije predstavljaju ključne elemente ekonomskih odnosa između Europske unije i Rusije. Ova točka istražuje dinamiku trgovine, investicijske tokove i njihov utjecaj na bilateralne odnose.

EU je jedan od najvažnijih trgovinskih partnera Rusije, dok je Rusija značajan trgovinski partner EU. Trgovinska razmjena između dviju strana obuhvaća širok spektar roba i usluga, uključujući energente, sirovine, poljoprivredne proizvode, i industrijsku robu. Ovi trgovinski tokovi su ključni za gospodarski razvoj i rast obje strane.

Investicije igraju važnu ulogu u ekonomskim odnosima između EU i Rusije. EU je značajan izvor investicija u rusko gospodarstvo, posebno u sektorima poput energetike, telekomunikacija, i financijskih usluga. S druge strane, ruske tvrtke također ulažu u europska poduzeća i tržišta, stvarajući partnerske odnose i povećavajući ekonomsku integraciju.

Partnerstvo između Europske unije i Rusije obuhvaćeno je suradnjom u područjima kao što su trgovina, ekonomija, energetika, klimatske promjene, istraživanje, obrazovanje, kultura i sigurnost, uključujući i borbu protiv terorizma, suzbijanje nuklearnog naoružanja te rješavanje sukoba na Bliskom istoku. Ulazak Rusije u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO) podržan je od strane EU. Međutim, već od 2014. godine, počele su se primjenjivati restriktivne mjere protiv Rusije, što je označilo početak revizije politike EU prema Rusiji. Sankcije protiv Rusije uključivale su individualne ograničavajuće mjere, diplomatske sankcije te kasnije i šire ekonomske sankcije, uključujući ograničenja u trgovini i sektorske sankcije u područjima oružja, energije i financija. Sankcije su također uzvraćene od strane Rusije na određenu robu.

Razmatranje odnosa s Rusijom kroz globalnu sigurnosnu strategiju iz 2016. godine definirano je kao ključni strateški izazov. U ožujku 2021., novi režim sankcija za ljudska prava primijenjen je od strane EU. Invazija Rusije na Ukrajinu ponovno je zaoštrila odnose između EU i Rusije. Oštra osuda ruske vojne agresije protiv Ukrajine izražena je od strane EU, uz poziv na povlačenje ruskih trupa s ukrajinskog teritorija. U ožujku 2022., Strateški kompas za sigurnost i obranu usvojen je od strane EU, priznajući dugoročnu prijetnju koju Rusija predstavlja europskoj sigurnosti.

Upravljanje budućim odnosima između EU i Rusije ključno je za europsku diplomaciju i vanjsku politiku, dok su podjele među državama članicama EU-a bile glavna prepreka u razvoju strateške politike prema Rusiji.

Dugoročne promjene u odnosima između Rusije i Europske unije vidljive su u kontekstu proširenja EU-a, što je dovelo do marginalizacije Rusije u europskim političkim procesima. Ovo je rezultiralo sve većim otporom prema usvajanju europskih normi, posebice u susjedstvu EU-a i Rusije. Iako su postojali pokušaji usklađivanja ruskih standarda s onima EU-a, Rusija je tradicionalno odbijala ideju jednostranog prihvaćanja europskih standarda. Premda je postojao napredak u procesu prilagodbe, ruski dužnosnici istovremeno su radili na propisima potrebnim za carinsku uniju. Rasprava o prilagodbi nasuprot konvergenciji bila je dugotrajna i nesigurna (Averre, 2005.).

Ulazak Rusije u Vijeće Europe 1996. bio je praćen kritikama, posebno u vezi s ljudskim pravima, budući da Rusija nije prethodno pokazivala poštovanje europskih standarda ljudskih prava. Unatoč ovim izazovima, zagovornici su optimistično vjerovali da je bolje imati Rusiju unutar europskih granica, iako se suočava s izazovima prilagodbe. Međutim, s vremenom su se odnosi dodatno pogoršali, a međunarodna zajednica osudila je Rusiju kao državu koja podupire terorizam.

Invazija Rusije na Ukrajinu značajno je promijenila ekonomske odnose između Rusije i Europske unije. Od samog početka, EU je oštro osudio vojnu agresiju Rusije i uveo je sankcije kao odgovor na tu agresiju. Ovaj događaj označio je prekretnicu u odnosima između EU-a i Rusije, s EU-om donoseći niz sankcija kako bi oslabio ekonomsku osnovu Rusije i smanjio njezinu sposobnost za ratovanje (Cuevas Herman, 2023).

Strateški kompas EU-a iz 2022. godine potvrdio je dugoročnu prijetnju koju Rusija predstavlja europskoj sigurnosti, što je rezultiralo dodatnim sankcijama EU-a usmjerenim na različite sektore ruske ekonomije i političke elite. Ove mjere ograničavanja imaju za cilj oslabiti ekonomiju Rusije i ograničiti njezinu sposobnost za ratovanje, dok istovremeno smanjuju posljedice za poduzeća i građane EU-a (Cuevas Herman, 2023).

Svjetska banka i MMF bilježe značajan pad u trgovini robom i uslugama između Rusije i EU-a nakon uvođenja sankcija. EU je također suspendirao status najpovlaštenije nacije Rusije u trgovini, dok je Rusija odgovorila na sankcije objavljivanjem popisa "neprijateljskih" zemalja.

Ovaj razvoj događaja pokazuje promjenu u dinamici ekonomskih odnosa između EU-a i Rusije, s EU-om nastojeći oslabiti rusku ekonomsku moć i pritisnuti Rusiju na promjene (Policytrade, politika trgovine EU, 2022).

Može se reći da je Sporazum o partnerstvu i suradnji, potpisan u lipnju 1994. godine, pravna osnova odnosa između EU i Rusije. U njemu su utvrđeni glavni zajednički ciljevi i uspostavljen je institucionalni okvir za bilateralne kontakte, uključujući redovita savjetovanja o ljudskim pravima i polugodišnje predsjedničke sastanke. Unatoč početnoj želji za jačanjem suradnje, intervencija Rusije na Krimu dovela je do obustave pregovora i procesa, a udaljšavanje Rusije od EU motivirano je vlastitim ekonomskim, geopolitičkim i kulturnim interesima.

Međutim, trgovinski i investicijski odnosi su podložni raznim izazovima i ograničenjima. Politika sankcija, geopolitičke napetosti i promjene u međunarodnom okruženju mogu imati značajan utjecaj na trgovinske tokove i investicijske odluke. Ovi faktori mogu ograničiti poslovanje i suradnju između EU i Rusije, stvarajući dodatne izazove za ekonomske subjekte i vladine institucije.

Unatoč izazovima, trgovina i investicije ostaju važan segment ekonomskih odnosa između EU i Rusije. Obje strane nastoje promovirati otvorenost tržišta, smanjiti trgovinske barijere i poticati investicijsku suradnju kroz dijalog i pregovore. Kroz jačanje trgovinskih veza i investicijskih projekata, EU i Rusija mogu doprinijeti ekonomskom rastu, razvoju i prosperitetu obje strane.

4.2. Energetska politika i suradnja

Energija igra ključnu ulogu u održavanju suvremenih društava, budući da je ključna za vitalne funkcije čovječanstva. Tijekom vremena, rastuća potražnja za energijom postala je neizbježna. Fosilna goriva poput nafte, plina i ugljena dominiraju u globalnom energetsom sektoru, zadovoljavajući gotovo 80% ukupne potražnje za energijom (Skurbaty, 2007). No, dugotrajna upotreba fosilnih goriva predstavlja niz izazova, uključujući ekološke, ekonomske, geopolitičke i vojne sukobe. Kako bi se suočili s tim izazovima, suradnja među značajnim proizvođačima i potrošačima energije postaje ključna. Europska unija i Rusija su primjer takvog kompleksnog odnosa, gdje postoji međusobna ovisnost, ali i različite vizije o energetske pitanjima (Skurbaty, 2007).

Energetska politika i suradnja predstavljaju ključni dio ekonomskih odnosa između Europske unije i Rusije. Ova točka istražuje dinamiku energetske resursa, politika opskrbe energijom, i suradnju u području energetike između dviju strana.

Rusija je jedan od najvećih svjetskih proizvođača i izvoznika nafte i plina, dok je EU jedan od glavnih potrošača ovih resursa. Ovisnost EU o ruskom plinu i nafti čini energetska politiku i suradnju između EU i Rusije ključnim elementom njihovih bilateralnih odnosa.

Suradnja u području energetike obuhvaća širok spektar aktivnosti, uključujući izgradnju i održavanje energetske infrastruktura, tranzit plina i nafte kroz europske zemlje, te tehnološku suradnju u istraživanju i razvoju novih izvora energije. Ove aktivnosti doprinose stabilnosti opskrbe energijom i promicanju energetske sigurnosti u regiji.

Prirodni plin ima ključnu ulogu u odnosima između EU-a i Rusije, pri čemu su ove dvije strane tijekom proteklih desetljeća bili glavni akteri trgovine plinom. No, trgovinski odnosi su postali turbulentni od 2000. godine (Fokaides, 2020). Energetska pitanja postala su važna tema u međunarodnim odnosima, s obzirom na ekonomske, geopolitičke i nacionalne sigurnosne aspekte. Iako su energetske odnosi između EU-a i Rusije važni, suočavaju se s brojnim izazovima, uključujući povijesne nesuglasice i geopolitičke napetosti, poput krimske krize 2014. godine.

Međutim, energetska politika i suradnja između EU i Rusije također su podložni političkim napetostima i izazovima. Politika sankcija, geopolitičke tenzije, i promjene u energetske sektoru mogu utjecati na trgovinske tokove, cijene energenata, i strateške odluke u vezi s energetske sigurnošću. Unatoč međusobnoj ovisnosti, odnos između EU-a i Rusije nije uvijek bio produktivan. Dok Rusija ovisi o prihodima od izvoza ugljikovodika, koji čine značajan udio njezinog proračuna, EU je vezana za rusku energiju zbog geografske blizine, postojeće infrastrukture i obilja energetske izvora (Bogoviz, Lobova, Ragulina i Alekseev, 2018). Energetska veza između Rusije i Europe ima ključne razlike u odnosu na rusko-ukrajinski odnos, s EU-om u snažnijem geostrateškom položaju zbog veće financijske ovisnosti Rusije o njoj.

Unatoč izazovima, suradnja u području energetike ostaje važan element ekonomskih odnosa između EU i Rusije. Obje strane nastoje promicati stabilnost i predvidljivost u opskrbi energijom, diversifikaciju izvora i rute opskrbe, te unapređenje energetske učinkovitosti i

održivosti. Kroz dijalog, pregovore, i suradnju na međunarodnoj razini, EU i Rusija mogu raditi na promicanju stabilnosti, sigurnosti, i održivosti u području energetike.

4.2.1. Uloga nafte i plina u energetske odnose EU i Rusije

Uloga nafte i plina u energetske odnose između Europske unije i Rusije ključna je za razumijevanje kompleksnosti njihove suradnje i međuovisnosti. Ovi resursi su vitalni za energetske sigurnost EU te predstavljaju važan ekonomski i geopolitički element odnosa s Rusijom.

Države su akteri koji imaju ključnu ulogu u oblikovanju međunarodne politike. Danas, međunarodnu politiku oblikuju različiti subjekti kao što su domaće i međunarodne institucije, velike korporacije, mediji, nevladine organizacije i drugi (Energetska dinamika između EU i Rusije: Strateško partnerstvo ili dilema sigurnosti - IGES).

Kroz povijest, trgovački putevi između Europe, Azije i Afrike mijenjali su se. Robna razmjena nekada se odvijala kopnenim karavanima i brodovima. S izumom parne mašine i razvojem željezničkog prometa, cirkulacija dobara i ljudi dosegla je nove visine. Transnacionalne željeznice, posebno one koje su povezivale centralnu Aziju s morskim putevima, transformirale su kopnenu moć, a nigdje taj utjecaj nije bio jači nego u središnjoj "Heartland" regiji Euroazije. Heartland kao pojam kako objašnjava Šerić u članku, prema Mackinderu, koji govori da je to ideja koja diktira suvremenu geopolitiku, gdje je upravo Rusija u središtu Heartlanda, i tko god vlada Rusijom, vlada svijetom (Šerić, M., 2023). Danas, svi oblici transporta postali su ključni za postizanje ciljeva moderne geoekonomije. Pojavom plina i nafte, države bogate tim resursima, kao i one kroz čije su teritorije prolazili plinovodi i naftovodi, stekle su značajan utjecaj. Energetske odnose između Rusije i Europske unije postali su ključni faktor u oblikovanju međunarodnih događaja, ne samo u Europi, već i u Americi i Aziji (Energetska dinamika između EU i Rusije: Strateško partnerstvo ili dilema sigurnosti - IGES).

Slika br. 1 *Plinovod Nord Stream* (*Izvor: Nastavlja se izgradnja plinovoda Sjeverni tok 2! - Pomorac*)

Rusija je jedan od najvećih dobavljača plina za Europu, a također je među vodećim svjetskim izvoznicima. Mnoge zemlje ovise o njoj nafti i plinu, što utječe na njihove odnose s drugim državama, posebice u slučaju Rusije i EU, koja je najveći kupac ruskih energenata. Stalna borba između moći i straha, između definiranja i provedbe međunarodne politike, mjesta su gdje ove dvije sile nastoje zaštititi svoje interese. Rusija, s jedne strane, ne u potpunosti, ali ovisi i o prihodima iz EU kao najvećeg kupca, dok EU, s druge strane, ovisi o Rusiji zbog uvoza gotovo polovice plina i nafte. Međutim, obje strane pokušavaju pronaći rješenja za smanjenje međusobne ovisnosti. Rusija to čini širenjem pristupa azijskom tržištu, dok EU razvija energiju iz obnovljivih izvora.

Odnosi između Europske unije i Rusije najbolje se sagledavaju u kontekstu odnosa sa Sjedinjenim Američkim Državama, vojnim, političkim i ekonomskim liderom svijeta. Suradnja sjevernoatlantskih saveznika posebno je ojačala dolaskom na vlast administracije predsjednika Joea Bidena. Njegova nedavna višednevna posjeta Europi rezultirala je potpisivanjem dopunjene Atlantske povelje između Amerike i Velike Britanije, te dva značajna samita s

NATO saveznicima i Rusijom (Energetska dinamika između EU i Rusije: Strateško partnerstvo ili dilema sigurnosti - IGES).

Energetska dinamika danas igra ključnu ulogu u globalnoj stabilnosti, jer cijene nafte i plina utječu na sve druge tržišne vrijednosti. Globalizacija je povećala međuzavisnost, stvarajući svijet u kojem tržište postaje ključni faktor u donošenju odluka na svim razinama. Mnogi znanstvenici se oslanjaju na teorije Adama Smitha i Immanuela Kanta, koji su predviđali mirne učinke ekonomske međuovisnosti. Prema njihovim teorijama, ekonomska međuovisnost koristi državama, jer one neće ulaziti u sukobe s ekonomskim partnerima zbog straha od gubitka komercijalnih koristi. Trgovina ima pozitivan učinak na lidere i građane, čineći ih civiliziranijima i manje ratobornima. Kako se ekonomska međuovisnost širi, ekonomski interesi postaju važniji od sigurnosnih, a nacionalni interes se više definira težnjom za bogatstvom nego za državnom moći (Energetska dinamika između EU i Rusije: Strateško partnerstvo ili dilema sigurnosti - IGES).

Europska unija se u međuvremenu zbog sankcija okrenula drugim tržištima kako bi zadovoljila svoje energetske potrebe. Nafta i plin čine značajan udio u ukupnoj potrošnji energije EU, s posebnim naglaskom na plin, koji se koristi za grijanje domaćinstava, pogon industrije i proizvodnju električne energije.

Infrastruktura za transport nafte i plina iz Rusije u EU igra ključnu ulogu u održavanju kontinuiranog opskrbnog lanca. Plinovod poput Južnog toka presudan je za isporuku ruskog plina u EU. S druge strane, naftovodi kao što je Družba predstavljaju važan kanal za transport nafte.

Slika br. 2 Naftovod Družba (Izvor: Ponovo radi naftovod Družba, obnovljeno pumpanje nafte (nova.rs))

Geopolitički aspekti energetske suradnje između EU i Rusije izazivaju pažnju zbog mogućnosti političkog utjecaja Rusije na energetske sigurnost EU. Ovisnost o ruskom plinu može dovesti do političkih pritisaka i manipulacija, kao i potencijalnih prekida opskrbe u slučaju geopolitičkih sukoba ili napetosti.

Alternativni izvori energije predstavljaju ključnu strategiju EU za smanjenje ovisnosti o ruskim resursima. Unija potiče razvoj obnovljivih izvora energije poput vjetra, sunca i biomase te investira u tehnologije energetske učinkovitosti kako bi smanjila potrošnju energije i diversificirala svoje izvore opskrbe.

Održivost modela suradnje između EU i Rusije u kontekstu nafte i plina povezana je s različitim izazovima i rizicima. EU se suočava s potrebom da uskladi svoje energetske politike s geopolitičkim interesima te da osigura stabilnu i sigurnu opskrbu energijom u budućnosti, uzimajući u obzir promjene u energetske sektoru i političke dinamike na međunarodnoj razini.

4.3. Sankcije i njihov utjecaj

Ova tema je ključna jer politika sankcija igra važnu ulogu u oblikovanju dinamike trgovinskih tokova, investicijskih odluka, i geopolitičkih odnosa između dviju strana.

Sankcije su politički instrument koji se koristi kao odgovor na određene postupke ili ponašanje druge strane. U kontekstu odnosa EU i Rusije, sankcije su često nametane kao odgovor na određene poteze Rusije koji se smatraju neprihvatljivima, kao što su kršenje ljudskih prava, agresivno ponašanje prema susjednim zemljama, ili uplitanje u unutarnje poslove drugih država.

Utjecaj sankcija na ekonomske odnose može biti značajan. Sankcije mogu ograničiti pristup tržištima, smanjiti trgovinsku razmjenu, i otežati poslovanje između dviju strana. Osim toga, sankcije mogu imati i neizravne posljedice na gospodarstva EU i Rusije, uključujući povećanje troškova poslovanja, smanjenje investicijskih tokova, i destabilizaciju financijskih tržišta.

Međutim, utjecaj sankcija nije jednoznačan. Dok neke industrije i sektori mogu biti pogođeni sankcijama, druge možda neće osjetiti značajne posljedice. Osim toga, sankcije mogu potaknuti i određene promjene u ekonomskoj strukturi i politici, te potaknuti diverzifikaciju i prilagodbu poslovnih strategija.

Važno je istražiti i razumjeti dinamiku sankcija i njihov utjecaj na ekonomske odnose između EU i Rusije kako bi se razvile učinkovite politike i strategije za promicanje stabilnosti, sigurnosti, i prosperiteta u regiji.

Sankcije koje je EU uvela Rusiji 2014. godine inicijalno su obuhvaćale individualne restriktivne mjere, poput zamrzavanja imovine i zabrane izdavanja viza, ciljajući pripadnike ruske elite, ukrajinske separatiste i povezane organizacije. Također su uključivale diplomatske sankcije, koje su podrazumijevale obustavu sastanaka na vrhu između EU-a i Rusije te zaustavljanje pregovora o novom sporazumu o suradnji, kao i isključenje Rusije iz skupine G8. Naknadno su uvedene šire ekonomske sankcije koje su se odnosile na ograničenja trgovine s Krimom i sektorske sankcije u vezi trgovine oružjem, energetike i financijske suradnje s Rusijom. Unatoč sankcijama, EU je ostao najveći trgovinski partner Rusije, dok je Rusija bila četvrti najveći trgovinski partner EU-a (Cuevas Herman, 2023).

EU je također revidirao svoje odnose s Rusijom u kontekstu Globalne sigurnosne strategije EU-a iz 2016. godine, definiravši Rusiju kao „ključni strateški izazov”. U ožujku 2016., Vijeće je odredilo pet glavnih načela za odnose s Rusijom (Cuevas Herman, 2023):

- provedba sporazuma iz Minska kao osnovni uvjet za promjenu stava EU prema Rusiji;
- jačanje odnosa s istočnim partnerima EU-a i drugim susjedima, uključujući zemlje srednje Azije;
- jačanje otpornosti EU-a (primjerice u vezi energetske sigurnosti, hibridnih prijetnji ili strateške komunikacije);
- selektivna suradnja s Rusijom po pitanjima od interesa za EU; i
- uspostava pojedinačnih kontakata i podrška ruskom civilnom društvu.

Od kolovoza 2014. godine, Rusija je odgovorila na sankcije EU-a uvođenjem protusankcija na poljoprivredne proizvode, sirovine i hranu, pozivajući se na sigurnosne norme opskrbe hranom, što je pojačalo politiku supstitucije uvoza u poljoprivrednom sektoru.

Iako su obje strane međusobno ovisne, odnosi su daleko od skladnih. Povijesne nesuglasice, posebno između istočnih članica bloka i Rusije, pogoršale su odnose, a krimska kriza 2014. dodatno je pojačala napetosti. EU, zajedno sa SAD-om i nekoliko drugih zemalja, nametnula je sankcije Rusiji, ciljajući financijski i energetske sektor. No, sankcije su bile ograničene na naftni sektor zbog ovisnosti EU-a o ruskom plinu, što ilustrira kompleksnu dinamiku između njih.

U veljači 2022., nakon daljnje vojne agresije Rusije u Ukrajini, EU je uvela dodatne sankcije usmjerene na energetske, transportni, tehnološki i financijski sektor, kao i restriktivne mjere protiv pojedinaca. Također, EU je zajedno s državama G7 prestala tretirati Rusiju kao najpovlašteniju naciju u okviru WTO-a, čime je Rusija izgubila ključne trgovinske pogodnosti kao članica WTO-a (EU trade, 2022).

Rusija se nije činila zabrinutom zbog gubitka najunosnijeg tržišta koje je plaćalo tržišne cijene i donosilo čvrstu valutu za ruski proračun. Naprotiv, Rusija je odbacila sankcije i ukidanje statusa najpovlaštenije nacije od strane SAD-a i EU-a, za što su bile potrebne godine pregovora. Umjesto toga, nastavila je promovirati politiku supstitucije uvoza i jaču euroazijsku integraciju, naglašavajući nove ekonomske prilike za rusku industriju nakon povlačenja zapadnih

kompanija s ruskog tržišta. Također, Rusija dopušta lažnim i paralelnim uvozima ulazak u zemlju, što krši međunarodne trgovinske prakse (Pomeranz, 2023).

Finska i Švedska reagirale su na rusku agresiju podnošenjem zahtjeva za članstvo u NATO-u nakon godina neutralnosti. Europa također prednjači u optužbama protiv Rusije za njezina djela agresije i ratne zločine u Ukrajini, predlažući osnivanje međunarodnog suda jer druge institucije, poput UN-a, to ne mogu učiniti zbog ruskog veta u Vijeću sigurnosti (Pomeranz, 2023). Rusija promovira alternativu međunarodnom poretku, dok se istovremeno okreće prema unutra, nastojeći izgraditi jedinstvenu rusku državu, na nacionalnoj ili etničkoj osnovi.

Prema Europskoj komisiji (2022), kao odgovor na sankcije EU-a i međunarodne sankcije uvedene Rusiji nakon invazije na Ukrajinu u veljači 2022., ruska vlada je sastavila popis „neprijateljskih” stranih zemalja, uključujući članice EU-a, Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD i druge zemlje koje su nametnule sankcije Rusiji. Trgovinski tokovi između Rusije i EU-a postali su neuravnoteženi. Rusija izvozi mineralne sirovine i nisko prerađene metalurške proizvode, dok je izvoz EU-a mnogo raznolikiji. Sankcije EU-a i ruske protumjere značajno su promijenile ovu situaciju (Europska komisija, 2022).

Ukrajinska kriza natjerala je EU da radi na diversifikaciji svojih energetske izvora i smanjenju ovisnosti o Rusiji. Uvedene su opsežne sankcije na ruske energetske resurse, uključujući zabranu uvoza ugljena, morske sirove nafte i naftnih proizvoda. Istovremeno, EU radi na osiguravanju novih izvora energije, pregovarajući s bogatim zemljama kao što su SAD, Norveška, Katar, Azerbajdžan i Egipat (Dutta, 2023).

Njemačka je osigurala 15-godišnji ugovor o LNG-u s Katarom i gradi nove LNG terminale (Waldholz, Wehrmann i Wettengel, 2023.). Vlada je donijela zakon o ubrzanju licenciranja i proceduralnih zahtjeva kako bi ubrzala ovaj proces. U prosincu je dogovorena gornja cijena ruske sirove nafte (60 USD po barelu) od strane saveznika G7, kako bi se ograničili prihodi Moskve uz zadržavanje protoka nafte na tržišta. Također su uvedene dalekosežne sankcije na ruski energetske sektor, uključujući izvoz sirove nafte i naftnih derivata (Birol, 2023).

Tijekom rasprava o uvođenju sankcija na uvoz ruske sirove nafte pojavila su se neslaganja. Zemlje poput Bugarske, Mađarske, Češke i Slovačke izrazile su zabrinutost da će rok za postupno ukidanje ruskih resursa do kraja 2022. godine negativno utjecati na njihova gospodarstva. Mađarski premijer izjavio je da bi te sankcije imale "učinak nuklearne bombe"

na mađarsko gospodarstvo, tvrdeći da bi takve mjere više naštetile Europi nego Rusiji. Ovi prigovori doveli su do isključenja opskrbe cjevovodima i nametanja zabrane uvoza samo morskim putem (Simon, 2022).

Kako je inflacija porasla zbog skoka cijena energije, dijelom zbog smanjenja ruskih energetske isporuka Europi kao odmazde za sankcije, mađarski premijer Orbán pozvao je vodstvo EU-a da procijeni učinak sankcija na pojedine članice (Brzozowski, 2022).

5. SIGURNOSNI IZAZOVI I GEOPOLITIČKA DINAMIKA

Ovo poglavlje istražuje sigurnosne izazove i geopolitičku dinamiku u odnosima između Europske unije (EU) i Rusije. Ova tema je ključna jer politički, vojni i sigurnosni aspekti igraju važnu ulogu u oblikovanju bilateralnih odnosa i stabilnosti u regiji.

Sigurnosni izazovi uključuju različite aspekte, poput vojnih prijetnji, terorizma, kibernetičkih napada, neregularnih migracija i drugih prijetnji po sigurnost. U kontekstu odnosa EU i Rusije, vojna napetost i geopolitički sukobi, posebno u susjednim regijama poput Ukrajine, Baltika i Crnog mora, predstavljaju ključne izazove koji mogu destabilizirati regiju i izazvati međunarodnu krizu.

Geopolitička dinamika odnosa između EU i Rusije također je važna za razumijevanje sigurnosnih izazova. Odnosi između EU i Rusije često su obilježeni rivalitetom, suprotstavljenim interesima i geopolitičkim ambicijama. Ove dinamike mogu dodatno otežati suradnju u rješavanju sigurnosnih pitanja i promicanju stabilnosti u regiji.

NATO igra ključnu ulogu u sigurnosnom okviru Europe, posebno u kontekstu odnosa između EU i Rusije. Interakcija između NATO saveznika i Rusije može imati značajan utjecaj na regionalnu sigurnost i stabilnost. Kroz dijalog, vojnu suradnju i mehanizme povjerenja, NATO i Rusija mogu raditi na smanjenju vojnih napetosti i izgradnji stabilnosti u regiji.

Razumijevanje sigurnosnih izazova i geopolitičke dinamike ključno je za razvoj politika i strategija za promicanje sigurnosti, stabilnosti i mira u Europi. Kroz dijalog, suradnju i međunarodnu diplomaciju, EU i Rusija mogu raditi na rješavanju zajedničkih izazova i izgradnji sigurnije i prosperitetnije budućnosti za sve države u regiji.

5.1. Vojna suradnja i sukobi

Vojna suradnja između EU i Rusije može biti ključni faktor u promicanju sigurnosti i izgradnji povjerenja među državama. Međutim, vojna suradnja često je ograničena zbog različitih stajališta, strategija i interesa. Ključni izazovi u vojnoj suradnji uključuju nedostatak mehanizama povjerenja, različite vojne doktrine i pristup sigurnosti, te političke napetosti.

Sukobi, s druge strane, mogu biti izvor napetosti i destabilizacije u odnosima između EU i Rusije. Sukobi mogu proizaći iz teritorijalnih sporova, vojnih akcija ili podrške različitim stranama u regionalnim konfliktima. Ključni izvori sukoba uključuju sukobe u susjednim regijama poput Ukrajine, Gruzije i Moldavije.

Važno je razumjeti uzroke sukoba i pravilno upravljati vojnim napetostima kako bi se izbjegla eskalacija i promovirala stabilnost. Kroz dijalog, međunarodnu diplomaciju i suradnju, EU i Rusija mogu raditi na smanjenju vojnih napetosti i izgradnji povjerenja u regiji.

Dok sukob u Ukrajini, započet u veljači 2022., traje bez naznaka prestanka, kriza se pokazala kao ključni trenutak za Europsku uniju (EU). Suprotno početnim očekivanjima o nesuglasju unutar EU-a u vezi pristupa Rusiji, pokazano je izvanredno jedinstvo u poduzimanju brze akcije za ekonomsku i vojnu podršku Ukrajini, kao i uvođenju strogih sankcija protiv Rusije (European Council, 2022).

Kako je Europa prošla kroz strateško preuređivanje usred sukoba, njena trajna ovisnost o SAD-u za sigurnost i o Rusiji za energetske resurse postala je očitija. Na unutarnjem planu, sukob je povećao napetosti između zapadnoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja u vezi s pristupom i percepcijom ruske prijetnje. Uz visoku inflaciju hrane i energije, među državama članicama pojavile su se nedoumice oko toga kako ublažiti ekonomske posljedice krize.

Što se tiče učinaka rata u Ukrajini na Hrvatsku i njeno gospodarstvo, može se reći da nije osobito izloženo izravnim učincima s obzirom na ograničene trgovinske i financijske veze Hrvatske s tim zemljama, posebno u usporedbi s nekim drugim europskim gospodarstvima (HNB, 2022). Ruska invazija dodatno je pogoršala tendenciju rasta inflacije potrošačkih cijena, koja je bila prisutna i prije rata. Cijene plina na europskom tržištu rastle su nekoliko mjeseci prije početka sukoba, odražavajući smanjenje opskrbe, osobito iz Rusije, i niže razine zaliha (HNB, 2022).

Izbijanje sukoba također je povećalo pritisak na rast cijena nafte, a poskupjele su i određene prehrambene sirovine i metali kojima Rusija i Ukrajina opskrbljuju tržište. Kako bi se osigurala opskrba energijom, potrošačke cijene su porasle, a poremećaji koji pridonose visokim i rastućim cijenama energenata i sirovina pojačavaju se trajanjem sukoba i tržišnih poremećaja koje on uzrokuje, kao i novim sankcijama nametnutim Rusiji (European Council, 2022).

Tijekom 2022. godine, poskupio je niz sirovina (posebno prehrambenih) kojima Rusija i Ukrajina opskrbljuju globalno tržište. Rusija i Ukrajina imaju značajnu proizvodnju energije i solarnu energiju, ali i energetske efikasnost kao ključnu komponentu za proizvodnju mnogih prehrambenih proizvoda. Smanjena ponuda tih proizvoda zbog ratnih zbivanja znatno je povećala cijene prehrambenih sirovina na globalnom tržištu. Također, Rusija eksploatira metalne rude i opskrbljuje mnoge zemlje željezom, čelikom i obojenim metalima. Smanjena ponuda tih sirovina zbog sankcija, koje su otežale trgovinu i platni promet s Rusijom, kao i zabrana izvoza određenih sirovina iz Rusije, znatno su povećale cijene metala na svjetskom tržištu nakon početka sukoba.

U konačnici, vojna suradnja i upravljanje sukobima između EU i Rusije ključni su elementi za promicanje mira, sigurnosti i stabilnosti u Europi. Kroz mehanizme povjerenja, dijalog i suradnju, dvije strane mogu raditi na rješavanju vojnih izazova i izgradnji sigurnije budućnosti za sve države u regiji.

5.2. Kibernetička sigurnost

Kibernetička sigurnost postaje sve važnija u suvremenom svijetu, a napadi i incidenti u kibernetičkom prostoru mogu imati ozbiljne posljedice na nacionalnu sigurnost, gospodarstvo i društvo.

EU i Rusija suočavaju se s različitim kibernetičkim prijetnjama, uključujući kibernetičke napade, krađu podataka, špijunažu i dezinformacijske kampanje. Ovi napadi mogu biti izvedeni od strane državnih aktera, kriminalnih organizacija ili hakerskih grupa, a njihovi ciljevi mogu biti raznoliki, uključujući destabilizaciju institucija, krađu povjerljivih informacija ili širenje dezinformacija.

Ključni izazovi u kibernetičkoj sigurnosti uključuju nedostatak međunarodnih pravila i normi, nedovoljnu suradnju između država u istraživanju i suzbijanju kibernetičkih napada, te brze promjene tehnološkog okruženja koje otežavaju predviđanje i zaštitu od novih prijetnji.

Sukob u Ukrajini i digitalna transformacija zajedno su otvorili prostor za nove kibernetičke prijetnje. Rad na daljinu tijekom pandemije i promjene u geopolitičkom okruženju naglašavaju važnost kibernetičke sigurnosti. Parlament je donio nove direktive za jačanje sigurnosti diljem

EU-a. Glavne kibernetičke prijetnje uključuju ucjenjivački softver, zlonamjerni softver, društveni inženjering i prijetnje podacima. Utjecaj rata u Ukrajini dodatno je pojačao kibernetičke operacije i dezinformacije. Suradnja među državama ključna je za suzbijanje ovih prijetnji i jačanje globalne otpornosti na kibernetičke napade. Kibernetička sigurnost postaje neizostavan aspekt suvremenih sukoba i zahtijeva inovativne pristupe i multidisciplinarni pristup za osiguranje stabilnosti i sigurnosti u digitalnom prostoru (Kibersigurnost: glavne i rastuće prijetnje | Teme | Europski parlament (europa.eu), 2023.).

Ruska invazija na Ukrajinu značajno je utjecala na kibernetički prostor, jer se kibernetički napadi u ratu koriste zajedno s tradicionalnim vojnim akcijama. Prema ENISA-i, agenciji Europske unije za kibersigurnost, akteri sponzorirani od strane Rusije izveli su kibernetičke operacije protiv tijela i organizacija u Ukrajini, kao i u zemljama koje ju podržavaju. Haktivizam (hakiranje u političke ili društvene svrhe) se također povećao, pri čemu mnogi izvode napade kako bi podržali odabranu stranu u sukobu. Dezinformacije koriste obje strane kao alat u kibernetičkom ratu, čak i prije početka same invazije. Ruske dezinformacije usmjerene su na opravdavanje invazije, dok Ukrajina koristi dezinformacije za motivaciju trupa. Korišteni su i deepfakeovi koji prikazuju ukrajinske ili ruske čelnike kako podržavaju suprotnu stranu u sukobu. Hakeri su pokušali iznuditi novac od ljudi koji su željeli podržati Ukrajinu putem lažnih dobrotvornih organizacija. Sukladno tome, sigurnosni stručnjaci su pojačali svoje napore kako bi suzbili ovu vrstu prijetnji i osigurali stabilnost u digitalnom prostoru (Kibersigurnost: glavne i rastuće prijetnje | Teme | Europski parlament (europa.eu), 2023.)

Sukob u Ukrajini nije samo rezultirao tradicionalnim vojnim operacijama, već je postao i polje za suptilne kibernetičke napade. Ovi napadi, koji su često podržani od strane državnih aktera, imaju za cilj ometati komunikacijske sustave, destabilizirati gospodarstvo i širiti dezinformacije. Kibernetički stručnjaci prate ovaj razvoj situacije kako bi prepoznali nove prijetnje i poduzeli odgovarajuće mjere zaštite.

Nadalje, suradnja među državama postaje ključna u borbi protiv kibernetičkih prijetnji. Međunarodne organizacije i savezi, poput Europske unije, aktivno surađuju kako bi razmijenile informacije, razvile zajedničke standarde i implementirale preventivne mjere. Ova koordinacija omogućava brzu reakciju na kibernetičke napade i jača otpornost globalne zajednice na digitalne prijetnje.

Ukupno gledajući, kibernetička sigurnost postaje sve važnija u kontekstu suvremenih sukoba i promjena u digitalnom okruženju. Suvremeni izazovi zahtijevaju inovativne pristupe i multidisciplinarni pristup kako bi se osigurala stabilnost i sigurnost u digitalnom prostoru.

Suradnja između EU i Rusije u području kibernetičke sigurnosti može biti ključna za suočavanje s ovim izazovima. Kroz razmjenu informacija, uspostavu mehanizama za prevenciju i reakciju na kibernetičke napade te promicanje međunarodnih normi i pravila u kibernetičkom prostoru, dvije strane mogu zajedno raditi na jačanju svoje kibernetičke sigurnosti i zaštiti od kibernetičkih prijetnji (Kibersigurnost: glavne i rastuće prijetnje | Teme | Europski parlament (europa.eu), 2023.).

U konačnici, kibernetička sigurnost predstavlja ključni aspekt suvremenih sigurnosnih izazova, a suradnja između EU i Rusije u ovom području može biti od presudne važnosti za zaštitu nacionalnih interesa, gospodarstava i društava objiju strana.

5.3. Utjecaj NATO-a

NATO, ili Sjevernoatlantski savez, igra ključnu ulogu u europskoj sigurnosnoj arhitekturi te ima značajan utjecaj na političke i vojne dinamike u regiji.

NATO je osnovan s ciljem osiguranja sigurnosti i kolektivne obrane svojih članica te promicanja stabilnosti i sigurnosti u euro-atlantskom prostoru. Međutim, odnosi između NATO-a, EU i Rusije često su obilježeni napetošću i rivalstvom, posebno nakon širenja NATO-a prema istoku i približavanja NATO-a Rusiji.

Za EU, NATO predstavlja ključnog saveznika u osiguravanju sigurnosti i obrani europskog kontinenta. Mnoge članice EU također su članice NATO-a, što dodatno jača njihovu sigurnost i stabilnost. Međutim, NATO-ove aktivnosti u istočnoj Europi, poput vojnih vježbi i rotacija snaga, mogu izazvati zabrinutost u Moskvi i pogoršati odnose između NATO-a i Rusije.

Za Rusiju, NATO predstavlja sigurnosnu prijetnju i izvor napetosti u regiji. Proširenje NATO-a prema istoku, uključujući baltičke zemlje i Poljsku, percipira se kao provokacija i kršenje ruskih sigurnosnih interesa. Rusija je kritizirala NATO-ove aktivnosti blizu svojih granica, što je dovelo do povećanja vojnih tenzija i izgradnje vojne infrastrukture duž zapadne granice.

Uz sve to, NATO nastavlja igrati ključnu ulogu u vojnoj suradnji i odvracanju, te u promicanju stabilnosti i sigurnosti u euro-atlantskom prostoru. Unatoč napetostima, dijalog između NATO-a, EU i Rusije ostaje važan kako bi se izbjegla eskalacija i promovirala regionalna stabilnost. Suradnja u područjima poput vojnih vježbi, razmjene informacija i suzbijanja terorizma može pridonijeti izgradnji povjerenja i smanjenju napetosti između ovih ključnih aktera u euro-atlantskoj regiji (Kurečić, Kuko, 2014.).

Utjecaj NATO-a na odnose između EU i Rusije može se sagledati iz nekoliko perspektiva:

- Prvo, prisutnost NATO-a u istočnoj Europi, posebno nakon proširenja NATO-a na zemlje bivšeg Varšavskog pakta, poput Poljske, baltičkih zemalja i Rumunjske, izazvala je zabrinutost u Rusiji zbog percepcije vojnog približavanja Zapada njezinim granicama. To je rezultiralo povećanim napetostima između NATO-a i Rusije te reakcijama poput jačanja vojne prisutnosti na obje strane.
- Drugo, vojne vježbe NATO-a u blizini ruskih granica, kao i širenje raketne obrane u Europi, dodatno su pogoršali odnose između NATO-a i Rusije. Rusija je to doživjela kao prijetnju svojoj nacionalnoj sigurnosti i odgovorila je razmještanjem vlastitih vojnih snaga i jačanjem vojne prisutnosti u regiji.
- Treće, divergentni stavovi NATO-a i EU prema Rusiji mogu stvoriti dodatne tenzije u odnosima. Dok NATO ima čvršći stav prema Rusiji, posebno nakon aneksije Krima i sukoba na istoku Ukrajine, EU je sklona dijalogu i suradnji s Rusijom u određenim područjima, poput energetike ili regionalne sigurnosti.
- Konačno, uloga Sjedinjenih Američkih Država u NATO-u također igra ključnu ulogu u odnosima NATO-a i Rusije. Promjene u američkoj vanjskoj politici i odnosima s Rusijom mogu imati značajan utjecaj na dinamiku odnosa između NATO-a i Rusije, kao i na odnose između EU i Rusije (Kurečić, Kuko, 2014.).

U cjelini, utjecaj NATO-a na odnose između EU i Rusije je složen i dinamičan, a razumijevanje ovih dinamika ključno je za analizu sigurnosnih i političkih izazova u euroatlantskom prostoru.

6. DRUŠTVENI I KULTURNI ODNOSI

Društveni i kulturni odnosi igraju važnu ulogu u oblikovanju percepcija i odnosa između EU i Rusije. Kulturna razmjena, umjetnički projekti, obrazovne inicijative i turistički programi pružaju priliku za izgradnju mostova između različitih kultura i naroda. Međutim, političke tenzije i diplomatski sporovi često otežavaju suradnju na ovom području.

Percepcije i stavovi građana također su važni za razumijevanje odnosa između EU i Rusije. Mediji imaju značajan utjecaj na oblikovanje percepcija o drugoj strani, često prenoseći stereotipe i prikazujući iskrivljenu sliku stvarnosti. Različite političke agende mogu dodatno polarizirati javno mnijenje i otežati dijalog između građana EU i Rusije.

Iako postoje izazovi i prepreke, postoji i velik potencijal za poboljšanje društvenih i kulturnih odnosa između EU i Rusije. Kulturne inicijative, razmjena umjetnika i stvaranje platformi za dijalog mogu pomoći u izgradnji povjerenja i razumijevanja između različitih zajednica. Promicanje interkulturalnog dijaloga i suradnje na različitim razinama društva može pridonijeti stvaranju održivih i prosperitetnih odnosa između EU i Rusije u dugoročnoj perspektivi.

6.1. Kulturna razmjena i suradnja

Kulturna razmjena i suradnja između Europske unije (EU) i Rusije igraju važnu ulogu u promicanju međusobnog razumijevanja, jačanju kulturnih veza te izgradnji povjerenja između različitih zajednica. Ova dimenzija odnosa obuhvaća različite oblike suradnje, uključujući umjetničke projekte, kulturne manifestacije, obrazovne programe i turističke inicijative.

Kulturna razmjena pruža priliku za predstavljanje bogate kulturne baštine i tradicija obje strane, potičući dijalog i interakciju među umjetnicima, intelektualcima i običnim građanima. Umjetnički projekti poput izložbi, koncerata, kazališnih predstava i filmskih festivala omogućuju ljudima da iskuse raznolikost kultura i stvaraju veze preko granica.

Obrazovni programi kao što su razmjene studenata, akademske suradnje i jezični tečajevi također su važan dio kulturne suradnje između EU i Rusije. Oni pružaju priliku mladima da steknu nova iskustva, upoznaju nove ljude i shvate važnost međukulturalnog dijaloga.

U okviru društvene i kulturne razmjene između EU i Rusije, bitno je naglasiti političke i pravne uvjete koji oblikuju sudjelovanje ruskih organizacija i pojedinaca u programima poput Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti. S obzirom na vojnu agresiju koju Rusija provodi na teritoriju Republike Ukrajine, Vijeće Europske Unije je do danas donijelo 11 paketa sankcija, odnosno mjera s ciljem sankcioniranja Rusije. Te mjere obuhvaćaju:

- Dodavanje ruskih institucija i pojedinaca na popis sankcija.
- Uvođenje posebnih odredbi koje ograničavaju financijsku podršku ili bilo kakvu korist unutar nacionalnih programa Unije za organizacije osnovane u Rusiji s određenim postotkom javnog vlasništva ili kontrole.

Unatoč tim sankcijama, postoje iznimke koje dopuštaju određene aktivnosti, poput "mobilnosti pojedinaca" ili "međuljudskog kontakta". U skladu s tim, ruske organizacije i pojedinci mogu sudjelovati u određenim programima i aktivnostima, ali podliježu strogoj provjeri kako bi se osiguralo poštivanje ovih pravila i uvjeta.

Aktivnosti koje se mogu nastaviti u okviru programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti uključuju otvorene projekte iz razdoblja 2014.-2020., kao i projekte odobrene u sklopu poziva za prijave u 2021. i 2022. godini. Te aktivnosti obuhvaćaju razmjene mladih, mobilnost osoba koje rade s mladima, projekte volontiranja i međunarodne mobilnosti u području visokog obrazovanja i strukovnog obrazovanja.

Međutim, važno je imati na umu da se sudjelovanje ruskih organizacija u određenim aktivnostima može ograničiti ili prekinuti ako su pod kontrolom države ili ne ispunjavaju određene uvjete propisane sankcijama. Nacionalne agencije će pažljivo provjeravati sve partnere iz Rusije kako bi osigurale usklađenost s zakonskim i političkim okvirom.

Dodatno, proračunske fleksibilnosti su uvedene kako bi se olakšalo korištenje sredstava u projektima koji uključuju mobilnost između Rusije i Ukrajine. Ovo se čini kako bi se potaknula suradnja i mobilnost između ovih zemalja unatoč složenim političkim okolnostima (Ampeu | Upute za sudjelovanje ruskih organizacija i pojedinaca u..., 2023.).

Turizam igra značajnu ulogu u kulturnoj razmjeni, potičući međusobno upoznavanje i razumijevanje kroz direktne kontakte i interakciju s drugim kulturama. Putovanja omogućuju ljudima da dožive različite načine života, običaje i tradicije te promoviraju toleranciju i otvorenost prema drugima.

Unatoč potencijalu za pozitivne učinke, kulturna razmjena također može biti izazovna zbog političkih tenzija i diplomatskih sporova između EU i Rusije. Međutim, unatoč preprekama, suradnja u području kulture može pružiti važan okvir za izgradnju mostova između različitih zajednica te doprinijeti izgradnji održivih i prosperitetnih odnosa između EU i Rusije u dugoročnoj perspektivi.

6.2. Medijski utjecaj

Medijski utjecaj predstavlja važan segment u razumijevanju odnosa između Europske unije (EU) i Rusije. Mediji imaju ključnu ulogu u oblikovanju percepcija, stavova i mišljenja javnosti o drugim zemljama i regijama, uključujući i odnos između EU i Rusije. Razumijevanje medijskog utjecaja pomaže u analizi dinamike odnosa između ovih aktera, kao i identifikaciji ključnih trendova i pitanja koja oblikuju percepcije i stavove.

Medijski izvještaji, analize i komentari često odražavaju političke, ekonomske i društvene dinamike u odnosima između EU i Rusije. Različiti medijski akteri, uključujući novinske članke, televizijske emisije, internetske portale i društvene mreže, pružaju različite perspektive i interpretacije događaja i tema povezanih s ovim odnosima.

Medijska pokrivenost može varirati ovisno o kontekstu i političkim okolnostima. Dok neki mediji naglašavaju pozitivne aspekte suradnje između EU i Rusije, drugi se fokusiraju na kontroverze, sukobe i nesuglasice. Ova raznolikost u medijskom pokrivanju može utjecati na javno mnijenje i oblikovati percepcije o odnosima između ova dva entiteta.

Medijski utjecaj može biti i predmet manipulacije ili propagande, posebno u kontekstu geopolitičkih sukoba ili kriza. Propagandne kampanje, dezinformacije i manipulativne tehnike mogu utjecati na javno mnijenje i podijeliti društvo. Stoga je važno razumjeti ulogu medija u oblikovanju percepcija i kritički pristupiti informacijama koje se prenose putem medijskih kanala. U proteklim godinama, odnosi između Europske unije i Rusije postali su izuzetno kompleksni zbog ruskih vojnih akcija protiv Ukrajine, kao i zbog kontinuiranih kampanja dezinformacija.

Rusija je bila aktivna u provođenju masovnih kampanja dezinformiranja prije i tijekom sukoba s Ukrajinom, što je jasno ukazalo na to da se informacije mogu koristiti kao oružje. Ova je situacija posebno istaknuta u rezoluciji koju je Parlament usvojio 2022. godine.

Kako bi se suprotstavila ovom problemu, Parlament je osnovao posebni odbor za istraživanje vanjskog uplitanja u demokratske procese unutar Europske unije, što uključuje i fenomen dezinformacija. Članovi Parlamenta izrazili su zabrinutost zbog sve učestalijih i sofisticiranijih pokušaja vanjskog utjecaja i manipulacije informacijama, posebno od strane Rusije i Kine. U svom konačnom izvješću, odbor je sastavio popis preporuka za borbu protiv ovih prijetnji.

Kako bi suzbio ratnu propagandu i dezinformacije, EU je odlučila ograničiti ili zabraniti emitiranje medijskih platformi poput Sputnika i Russia Today nakon početka ruske invazije na Ukrajinu.

U rezoluciji koja je usvojena u veljači 2024., Parlament je upozorio na postojanje političkih struja unutar Europe koje svjesno djeluju u korist ruskih interesa, čime podrivaju jedinstvo i demokratske vrijednosti Europske unije. Zastupnici su izrazili zabrinutost zbog širenja ruskih narativa među ekstremno desnim strankama i pojedincima diljem EU-a, što ima za cilj podrivanje potpore Ukrajini (Razlozi napetosti između EU-a i Rusije | Teme | Europski parlament (europa.eu), 2021.).

Kroz analizu medijskog utjecaja, mogu se identificirati i razumjeti ključni narativi, diskursi i trendovi koji oblikuju percepcije i stavove o odnosima između EU i Rusije. Ovo je važno za izgradnju transparentnijeg i otvorenijeg dijaloga među akterima, kao i za promicanje međukulturalnog razumijevanja i suradnje.

6.3. Percepcije i stavovi građana

Percepcije i stavovi građana igraju ključnu ulogu u oblikovanju i utvrđivanju odnosa između Europske unije (EU) i Rusije. Oni su rezultat složene interakcije između različitih faktora, uključujući medijsku pokrivenost, političke retorike, osobnog iskustva i društvenih normi. Razumijevanje tih percepcija i stavova važno je za analizu dinamike odnosa između EU i Rusije te za oblikovanje politika i strategija koje odražavaju interese i preferencije građana.

Percepcije o odnosima između EU i Rusije mogu biti raznolike i često ovise o kontekstu i osobnom iskustvu pojedinca. Dok neki građani vide EU i Rusiju kao partnere u političkoj, ekonomskoj ili kulturnoj suradnji, drugi ih mogu percipirati kao suparničke ili čak neprijateljske entitete. Ove percepcije mogu biti oblikovane i medijskom pokrivenošću, političkim diskursom i društvenim normama.

Stavovi građana prema odnosima između EU i Rusije također mogu varirati. Neki mogu podržavati jačanje suradnje i dijaloga između ova dva entiteta, dok drugi mogu zagovarati oštrije politike i mjere prema Rusiji, poput sankcija ili izolacije. Ovi stavovi mogu biti rezultat političkog uvjerenja, ekonomskih interesa, ili jednostavno individualnih preferencija.

Važno je istražiti i razumjeti te percepcije i stavove kako bi se oblikovale politike i strategije koje odražavaju interese i vrijednosti građana. To može uključivati osiguravanje transparentnog dijaloga s građanima, educiranje javnosti o složenim pitanjima u odnosima između EU i Rusije te promicanje međukulturalnog razumijevanja i suradnje. Također je važno kontinuirano pratiti i analizirati promjene u percepcijama i stavovima kako bi se prilagodile politike i strategije u skladu s evoluirajućim okolnostima i potrebama građana.

7. EMPIRIJSKI DIO RADA

Ovaj dio rada detaljno opisuje metodologiju istraživanja, postavljene ciljeve i hipoteze, te će se analizirati dobiveni rezultati. Nadalje, pružit će se diskusija o tim rezultatima, istaknuti eventualna ograničenja istraživanja, te donijeti zaključci o provedenom istraživanju. Radi lakšeg razumijevanja čitateljima autor će koristiti šifarnik varijabli.

7.1. Metodologija istraživanja

U ovom dijelu predstaviti će se istraživanje koje je proveo autor ovog rada anketnim upitnikom putem Google obrasca, a koji je bio u potpunosti anonimno. Rezultati istraživanja prikazuju primarne podatke koji su prikupljeni anketnim upitnikom. U provedenom istraživanju sudjelovao je 171 ispitanik koji su na pitanja anketnog upitnika odgovarali u potpunosti anonimno. Anketni upitnik sastojao se od 35 pitanja, od kojih se prva četiri pitanja odnose na demografske karakteristike ispitanika, odnosno spol, dob, stupanj obrazovanja, radni status, a ostala pitanja postavljana su tako da po svakoj hipotezi bude minimalno pet pitanja sa Likertovom skalom, kako bi se dobili točno mjerljivi rezultati. Podaci su obrađeni u programu IBM SPSS Statistics. Anketa se provodila u razdoblju od 14. svibnja do 8. lipnja 2024. godine.

7.2. Ciljevi i hipoteze rada

Cilj istraživanja je utvrditi utjecaj izrečenih i provedenih sankcija EU prema Rusiji kao odgovor na njezinu agresiju prema Ukrajini te kako te sankcije utječu na ekonomiju i gospodarstvo, s posebnim osvrtom na energetske ovisnost država EU.

Hipoteze rada:

Hipoteza H0: Poskupljenje energenata je u negativnoj korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU.

Objašnjenje hipoteze H0: Kod ove hipoteze želi se istražiti kakav utjecaj imaju sankcije na poskupljenje energenata, tj. je li poskupljenje energenata u negativnoj korelaciji sa sankcijama.

Hipoteza H1: Poskupljenje energenata u pozitivnoj je korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU.

Objašnjenje hipoteze H1: Problem poskupljenja energenata je uzrokovan sankcijama koje su nametnute Rusiji kao najvećem dobavljaču energenta Europskoj uniji. Ova hipoteza je u suprotnosti sa hipotezom br. H0.

Hipoteza H2: Energetska neovisnost strateški je cilj Europske Unije.

Objašnjenje hipoteze H2: Ova hipoteza vezana je uz energetska neovisnost koju je moguće ostvariti jedino uz kombinaciju nuklearne energije i energije iz obnovljivih izvora.

7.3. Diskusija rezultata istraživanja

Na početku anketnog upitnika postavljena su pitanja kojima se utvrđuju sudionici ovog istraživanja pomoću nekoliko pitanja koja se odnose na spol, dob, završen stupanj obrazovanja.

Tablica 1. prikazuje socio-demografsku strukturu svih ispitanika, odnosno informacije o spolu, dobi, stupnju obrazovanja ispitanika.

Tablica 1. Socio-demografska struktura

KARAKTERISTIKA	KATEGORIJA	FREKVENCIJA	POSTOTAK	VAŽEĆI POSTOTAK	KUMULATIVNI POSTOTAK
SPOL ISPITANIKA	Muško	98	57,3%	57,3%	57,3%
	Žensko	73	42,7%	42,7%	100,0%
	Total	171	100,0%	100,0%	100,0%
DOB ISPITANIKA	18 - 25 godina	11	6,4%	6,4%	6,4%
	26 - 35 godina	29	17,0%	17,0%	23,4%
	36 - 45 godina	73	42,7%	42,7%	66,1%
	46 - 55 godina	40	23,4%	23,4%	89,5%
	56 - 65 godina	9	5,3%	5,3%	94,7%
	manje od 18 godina	2	1,2%	1,2%	95,9%
	više od 65 godina	7	4,1%	4,1%	100,0%
Total	171	100,0%	100,0%	100,0%	
STUPANJ OBRAZOVANJA	završena osnovna škola	2	1,2%	1,2%	1,2%
	završena srednja škola	73	42,7%	42,7%	43,9%
	završeni diplomski studij	51	29,8%	29,8%	73,7%
	završeni poslijediplomski, doktorski ili specijalistički studij	8	4,7%	4,7%	78,4%
	završeni preddiplomski studij	37	21,6%	21,6%	100,0%
	Total	171	100,0%	100,0%	100,0%

VAŠ RADNI STATUS	nezaposlen/a	18	10,5%	10,5%	10,5%
	učenik/ca ili student/ica	4	2,3%	2,3%	12,9%
	umirovljenik/ca	11	6,4%	6,4%	19,3%
	zaposlen/a	138	80,7%	80,7%	100,0%
	Total	171	100,0%	100,0%	100,0%

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

U tablici 1. prikazana je sociodemografska struktura ispitanika. Muškarci čine 57,3% ukupnog uzorka, dok žene čine 42,7%. Razlika u broju muškaraca i žena nije značajna, ali primjećuje se nešto veći udio muškaraca u uzorku. Najveći udio sudionika (42,7%) pripada dobnoj skupini od 36 do 45 godina. Značajan udio sudionika (23,4%) je u dobnoj skupini od 46 do 55 godina. Nešto manji postotci sudionika su u dobnoj skupini od 26 do 35 godina (17,0%), od 18 do 25 godina (6,4%) te manji postoci, 5,3% u dobnoj skupini od 56 do 65, 4,1% starijih od 65 i 1,2% sudionika ispod 18 godina.

Najveći broj sudionika (42,7%) ima završenu srednju školu. Slijedi grupa sa završenim diplomskim studijem (29,8%). Manji postotci sudionika imaju završen poslijediplomski, doktorski ili specijalistički studij (4,7%) te (1,2%) sa završenom osnovnom školom.

Što se tiče radnog statusa, najveći broj ispitanika je zaposlenih (80,7%), zatim slijede nezaposleni, (10,5%), umirovljenici (6,4%), te učenici odnosno studenti, (2,3%) ukupnog broja ispitanika.

Ova analiza pruža uvid u demografske karakteristike sudionika istraživanja te omogućuje bolje razumijevanje njihovih profila u kontekstu analize ili istraživanja koje je provedeno.

Cronbach Alpha koeficijent je statistička mjera unutarnje dosljednosti ili pouzdanosti skupa stavki ili pitanja. Raspon vrijednosti Cronbach-ovog alfa koeficijenta je od 0 do 1. Što je veća vrijednost, to je veća unutarnja dosljednost skupa stavki.

Tablica 2. *Cronbach Alpha koeficijent*

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,858	22

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Vrijednost od 0,858 koju vidimo u tablici 2. sugerira izuzetno visoku unutarnju dosljednost mjernog instrumenta. N of items, odnosno broj stavki, označava ukupan broj stavki u skupu koji se koristi za mjerenje nekog konstrukta ili fenomena. U ovom slučaju, imamo 22 stavki uključenih u analizu pouzdanosti. Ukratko, rezultati ove analize pokazuju da je mjerni instrument koji se koristi u istraživanju izuzetno pouzdan, budući da Cronbach-ov alfa koeficijent iznosi 0,858, što je znatno iznad uobičajenih pragova za prihvatljivu unutarnju dosljednost.

7.4. Zaključak rezultata istraživanja

U ovom poglavlju pomoću deskriptivne statistike, Pearsonovog testa i T-testa provest će se dokazivanje hipoteza. Sukladno postavljenom hipotezama i provedenom istraživanju mogu se donijeti određeni zaključci. Radi lakšeg razumijevanja autor koristi šifarnik varijabli.

Hipoteza H0: Poskupljenje energenata je u negativnoj korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU.

Kako bi se potvrdila ili opovrgnula navedena hipoteza, kao dio deskriptivne statistike korištene su sljedeće tvrdnje:

V9: Utječu li na Vas sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU?

V10: Pratite li vijesti vezane uz sankcije nametnute Rusiji od strane EU?

V11: Smatrate li da su vijesti vezane uz sankcije Rusiji od strane EU istinite ?

V12: Smatrate li da su sankcije nametnute Rusiji od strane EU korisne ?

V13: Smatrate li da nametnute sankcije imaju pozitivan utjecaj na ekonomiju EU?

V14: Poskupljenje energenata usko je vezano sa sankcijama prema Rusiji?

V15: U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za sankcije i poskupljenje?

U sljedećoj tablici prikazana je deskriptivna statistika za hipotezu H0 pomoću navedenih tvrdnji.

Tablica br. 3. Deskriptivna statistika za dokazivanje H0

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation

V9	171	1	5	3,55	1,223
V10	171	1	5	3,57	1,111
V11	171	1	5	3,71	,955
V12	171	1	5	3,48	1,150
V13	171	1	5	3,65	1,170
V14	171	1	5	3,98	,985
V15	171	1	5	2,30	1,236
Valid N (listwise)	171				

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

U tablici br. 3. vidljivo je da su ispitanici imali ponuđenu Likertovu skalu s vrijednostima od 1 do 5. Iz tablice deskriptivne statistike možemo izvući sljedeće zaključke za svaku od varijabli:

V9: Utječu li na Vas sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU? Ovo je pitanje relevantno za hipotezu H0 jer istražujemo percepciju ispitanika o utjecaju sankcija. Srednja vrijednost je 3.55, što sugerira da ispitanici često osjećaju utjecaj sankcija.

V10: Da li pratite vijesti vezane uz sankcije nametnute Rusiji od strane EU? Također može biti vrlo relevantno za analizu jer praćenje vijesti može utjecati na percepciju. Srednja vrijednost 3.57 pokazuje da ispitanici često prate vijesti o sankcijama.

V11: Smatrate li da su vijesti vezane uz sankcije Rusiji od strane EU istinite? Također je bitno za procjenu percepcije o sankcijama. Srednja vrijednost 3.71 ukazuje da ispitanici često vjeruju da su vijesti istinite.

V12: Smatrate li da su sankcije nametnute Rusiji od strane EU korisne? Bitno je za procjenu percepcije korisnosti sankcija. Srednja vrijednost 3.48 pokazuje da ispitanici ponekad smatraju sankcije korisnim.

V13: Smatrate li da nametnute sankcije imaju pozitivan utjecaj na ekonomiju EU? Bitno je zbog procjene percepcije utjecaja sankcija na ekonomiju. Srednja vrijednost 3.65 ukazuje da ispitanici često smatraju da sankcije imaju negativan utjecaj na ekonomiju.

V14: Poskupljenje energenata usko je vezano sa sankcijama prema Rusiji? Srednja vrijednost 3.98 sugerira da ispitanici često smatraju da postoji veza između sankcija i poskupljenja energenata.

Te V15: U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za sankcije i poskupljenje? Ključne su varijable za analizu. Srednja vrijednost 2.30 ukazuje da većina ispitanika smatra da poskupljenje energenata nije povezano sa sankcijama.

Analizom ove tablice, primjećujemo da postoji percipirana veza između sankcija i poskupljenja energenata, što podržava hipotezu. Međutim, postoji i percepcija da poskupljenje energenata nije povezano sa sankcijama, što može pružiti kontradiktorne rezultate. Za konačne zaključke, trebamo provesti dodatne analize poput Pearsonovog koeficijenta korelacije i t-testova.

Correlations								
		V9	V10	V11	V12	V13	V14	V15
V9	Pearson Correlation	1	,626**	,478**	,535**	,516**	,443**	- ,362**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171
V10	Pearson Correlation	,626**	1	,575**	,624**	,536**	,487**	- ,381**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171
V11	Pearson Correlation	,478**	,575**	1	,678**	,353**	,364**	- ,256**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000	,000	,001
	N	171	171	171	171	171	171	171
V12	Pearson Correlation	,535**	,624**	,678**	1	,531**	,433**	- ,370**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171
V13	Pearson Correlation	,516**	,536**	,353**	,531**	1	,602**	- ,412**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,000

	N	171	171	171	171	171	171	171
V14	Pearson Correlation	,443**	,487**	,364**	,433**	,602**	1	-,300**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	N	171	171	171	171	171	171	171
V15	Pearson Correlation	-	-	-	-	-	-	1
	Sig. (2-tailed)	,362**	,381**	,256**	,370**	,412**	,300**	
	N	171	171	171	171	171	171	171
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).								

Dakle osim deskriptivne statistike prikazan je i Pearsonov koeficijent korelacije koji se koristi u slučajevima kada između varijabli promatranog modela postoji linearna povezanost i neprekidna normalna distribucija. Vrijednost Pearsonovog koeficijenta korelacije kreće se od +1 (savršena pozitivna korelacija) do -1 (savršena negativna korelacija). Predznak koeficijenta upućuje na smjer korelacije, odnosno na snagu korelacije. Kako bi se prikazala povezanost varijabli korišten je Pearsonov koeficijent korelacije koji ukazuje na vezu među varijablama koje su se koristile i za dokazivanje hipoteze H0 pomoću deskriptivne statistike, a rezultati su prikazani u sljedećoj tablici.

Tablica br. 4. *Pearsonov koeficijent korelacije H0*

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Iz tablice br. 4. možemo donijeti sljedeće zaključke:

V14 ("Poskupljenje energenata usko je vezano sa sankcijama prema Rusiji") i V9 ("Utječu li na Vas sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU?"): Pearsonov koeficijent korelacije između ove dvije varijable iznosi 0.443, što je statistički značajno na razini od 0.01 (dvosmjerna). To znači da postoji umjerena pozitivna korelacija između percepcije utjecaja sankcija i percepcije veze između sankcija i poskupljenja energenata.

V14 i V15 ("Poskupljenje energenata u EU nema veze sa sankcijama nametnutim Rusiji."): Pearsonov koeficijent korelacije između ovih varijabli iznosi -0.300, što je također statistički značajno na razini od 0.01 (dvosmjerna). Ova negativna korelacija sugerira da što više ispitanici

percipiraju da poskupljenje energenata nije povezano sa sankcijama, manje percipiraju da postoji veza između sankcija i poskupljenja.

S obzirom na ove rezultate, hipoteza H0 ("Poskupljenje energenata nije u korelaciji sa sankcijama nametnutim Rusiji od strane EU.") se odbacuje, jer postoji statistički značajna korelacija između percepcije sankcija i percepcije veze između sankcija i poskupljenja energenata.

Kako bi se dodatno analizirala hipoteza H0, na sljedećoj tablici prikazan je i T-test, odnosno statistički postupak za testiranje značajnosti razlike između uzoraka usporedbom njihovih aritmetičkih sredina. Analizom rezultata, odnosno provedbom T-testa mogu se potvrditi ili odbaciti tvrdnje čija je aritmetička sredina veća od ocjene 3 na Likertovoj skali.

Tablica br. 5. T-test za dokazivanje H0

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
V9	37,951	170	,000	3,550	3,37	3,73
V10	41,973	170	,000	3,567	3,40	3,74
V11	50,862	170	,000	3,713	3,57	3,86
V12	39,579	170	,000	3,480	3,31	3,65
V13	40,857	170	,000	3,655	3,48	3,83
V14	52,869	170	,000	3,982	3,83	4,13
V15	24,311	170	,000	2,298	2,11	2,48

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

U tablici br. 5. rezultati t-testa pokazuju da su sve srednje vrijednosti za različite stavke statistički značajno različite od nule (vrijednost testa). To znači da postoji statistički značajna razlika između ocjena za svaku stavku i neutralnog stava (vrijednost od 3).

Određene srednje vrijednosti su iznad 3, što ukazuje na to da ispitanici češće odabiru opcije koje označavaju pozitivne stavove prema sankcijama. Međutim, vrijednosti za svaku stavku variraju, što sugerira da percepcija ove teme nije homogena unutar ispitanice populacije. Uz to,

intervali pouzdanja za sve stavke nisu uključivali nulu, što potvrđuje statističku značajnost rezultata.

Za hipotezu H_0 (nulta hipoteza), koja obično tvrdi da ne postoji značajna razlika između populacijskog prosjeka i testne vrijednosti, rezultati ovog t-testa sugeriraju da možemo odbaciti nultu hipotezu. Drugim riječima, postoji statistički značajna razlika između stavova ispitanika i neutralnog stava (vrijednost od 3).

Ovo znači da stavovi ispitanika prema pitanjima vezanim uz sankcije nisu neutralni i da postoji tendencija prema određenim stavovima, što je potvrđeno statističkim testom. Odbacivanje nulte hipoteze ukazuje na to da postoji dovoljno dokaza da se razlikuje od pretpostavljenog populacijskog prosjeka.

Hipoteza H1: Poskupljenje energenata u pozitivnoj je korelaciji sa sankcijama nametnih Rusiji od strane EU. Kako bi se potvrdila ili opovrgnula navedena hipoteza, kao dio deskriptivne statistike korištene su sljedeće tvrdnje:

V16: Jeste li primijetili promjene u cijenama energenata nakon što su uvedene političke sankcije protiv Rusije?

V17: Ocijenite tvrdnju : politika sankcija utječe na stabilnost opskrbe energentima u svjetskim razmjerima.

V18: Ocijenite tvrdnju: politički pritisci ili pregovori mogli bi ublažiti učinke političkih sankcija na cijenu energenata.

V19: Ocijenite tvrdnju: politički događaji između Europe i Rusije, poput sukoba ili diplomatskih napetosti, utječu na stabilnost opskrbe energijom u Hrvatskoj i cijeloj Europi.

V20: Smatrate li da je zbog nametnutih sankcija Rusiji od strane EU pao životni standard građana EU?

V21: U kojoj mjeri je na vaš kućni budžet utjecalo poskupljenje energenata?

V22: Jeste li zbog poskupljenja energenata smanjili potrošnju istih?

V23: Jeste li se osjećali strah od nedostatka energenta?

V24: Provjeravate li općenito cijenu energenata na tržištu?

V25: Smatrate li da su trenutni energetske partneri EU sigurni?

V26: Smatrate li da je cijena energenata sigurna što se tiče daljnjih sankcija?

S obzirom na navedene varijable prikazani su rezultati deskriptivne statistike kako bi dokazala hipoteza H1.

Tablica br. 6. *Deskriptivna statistika za dokazivanje H1*

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V16	171	1	5	3,92	,994
V17	171	1	5	3,91	1,005
V18	171	1	5	3,70	1,001
V19	171	1	5	3,99	,939
V20	171	1	5	3,77	1,080
V21	171	1	5	3,97	,954
V24	171	1	5	2,97	1,103
V25	171	1	5	3,19	,914
V26	171	1	5	3,34	1,001
Valid N (listwise)	171				

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

U tablici br. 6. možemo zaključiti da svjesnost ispitanika o promjenama u cijenama energenata nakon uvođenja političkih sankcija protiv Rusije iznosi prosječno 3.92 na skali od 1 do 5, što ukazuje da većina ispitanika primjećuje te promjene. Isto tako, ispitanici su u prosjeku ocijenili s 3.91 da politika sankcija utječe na stabilnost opskrbe energentima u svjetskim razmjerima. Vjeruju da politički pritisci ili pregovori mogu ublažiti učinke sankcija na cijene energenata, što je prosječno ocijenjeno s 3.70. Također, ocjena za tvrdnju da politički događaji između Europe i Rusije utječu na stabilnost opskrbe energijom iznosi 3.99. Što se tiče utjecaja sankcija na životni standard građana EU, prosječna ocjena je 3.77. Ispitanici su prosječno ocijenili s 3.97 utjecaj poskupljenja energenata na svoj kućni budžet. U sljedećoj tablici prikazana je povezanost navedenih varijabli pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije, koje su se koristile za dokazivanje hipoteze H1.

Tablica br. 7. *Pearsonov koeficijent korelacije za H1*

Correlations										
		V16	V17	V18	V19	V20	V21	V24	V25	V26
V1 6	Pearson Correlation	1	,458 **	,462 **	,579 **	,592 **	,494 **	,239 **	,184 *	,345 **
	Sig. (2- tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,002	,016	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V1 7	Pearson Correlation	,458 **	1	,488 **	,541 **	,464 **	,292 **	,003	,133	,375 **
	Sig. (2- tailed)	,000		,000	,000	,000	,000	,969	,082	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V1 8	Pearson Correlation	,462 **	,488 **	1	,503 **	,496 **	,397 **	,237 **	,243 **	,591 **
	Sig. (2- tailed)	,000	,000		,000	,000	,000	,002	,001	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V1 9	Pearson Correlation	,579 **	,541 **	,503 **	1	,589 **	,446 **	,244 **	,188 *	,405 **
	Sig. (2- tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,001	,014	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V2 0	Pearson Correlation	,592 **	,464 **	,496 **	,589 **	1	,587 **	,281 **	,055	,366 **
	Sig. (2- tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,471	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171

V2 1	Pearson Correlati on	,494 **	,292 **	,397 **	,446 **	,587 **	1	,256 **	,101	,466 **
	Sig. (2- tailed)	,000	,000	,000	,000	,000		,001	,190	,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V2 4	Pearson Correlati on	,239 **	,003	,237 **	,244 **	,281 **	,256 **	1	,070	,190 *
	Sig. (2- tailed)	,002	,969	,002	,001	,000	,001		,365	,013
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V2 5	Pearson Correlati on	,184 *	,133	,243 **	,188 *	,055	,101	,070	1	,419 **
	Sig. (2- tailed)	,016	,082	,001	,014	,471	,190	,365		,000
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
V2 6	Pearson Correlati on	,345 **	,375 **	,591 **	,405 **	,366 **	,466 **	,190 *	,419 **	1
	Sig. (2- tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,013	,000	
	N	171	171	171	171	171	171	171	171	171
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).										
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).										

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Iz tablice Pearsonovih korelacija H1 možemo zaključiti sljedeće:

V16: Promjene u cijenama energenata nakon sankcija korelira značajno s tvrdnjama:

V17: Sankcije utječu na stabilnost opskrbe ($r = 0.458$, $p < 0.01$).

V18: Politički pritisci mogu ublažiti učinke sankcija ($r = 0.462$, $p < 0.01$).

V19: Politički događaji između Europe i Rusije utječu na stabilnost opskrbe ($r = 0.579$, $p < 0.01$).

V20: Sankcije su smanjile životni standard građana EU ($r = 0.592$, $p < 0.01$).

V21: Poskupljenje energenata utjecalo na kućni budžet ($r = 0.494$, $p < 0.01$).

V24: Provjeravanje cijena energenata na tržištu ($r = 0.239$, $p < 0.01$).

V25: Sigurnost energetskih partnera EU ($r = 0.184$, $p < 0.05$).

V26: Sigurnost cijena energenata uz sankcije (26) ($r = 0.345$, $p < 0.01$).

Na temelju analize tablice korelacija možemo zaključiti da postoji značajna povezanost između percepcije sankcija i promjena u cijenama energenata, kao i utjecaja na stabilnost opskrbe i životni standard građana EU.

Konkretno, percepcija promjena u cijenama energenata nakon sankcija (V16) pokazuje značajne pozitivne korelacije s nizom drugih varijabli koje mjere percepcije utjecaja sankcija na stabilnost opskrbe, političke događaje, životni standard i kućni budžet. Ovo pokazuje da ljudi koji primjećuju promjene u cijenama energenata također vide širi utjecaj sankcija na energetska sigurnost i ekonomsku stabilnost.

Na temelju analize korelacija, postoji podrška za H1 koja tvrdi da percepcija sankcija kao uzroka poskupljenja energenata značajno utječe na zadovoljstvo trenutnom energetskom situacijom u EU. Percepcije utjecaja sankcija na cijene energenata su povezane s percepcijama stabilnosti opskrbe energijom i ekonomskim posljedicama.

Tablica br. 8. *T-test za dokazivanje H1*

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
	t	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
V16	51,615	170	,000	3,924	3,77	4,07
V17	50,908	170	,000	3,912	3,76	4,06
V18	48,304	170	,000	3,696	3,54	3,85
V19	55,526	170	,000	3,988	3,85	4,13
V20	45,692	170	,000	3,772	3,61	3,93

V21	54,405	170	,000	3,971	3,83	4,11
V24	35,217	170	,000	2,971	2,80	3,14
V25	45,600	170	,000	3,187	3,05	3,33
V26	43,623	170	,000	3,339	3,19	3,49

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Prema rezultatima T-testa iz tablice 8. imamo rezultate jednostranih testova s testnim vrijednostima postavljenim na 0, što sugerira da se ispituje postojanje razlika u odgovorima ispitanika u odnosu na neutralnu poziciju (nula) na skalama ocjenjivanja.

- Varijabla 16 (Primjećivanje promjena u cijenama energenata nakon uvođenja sankcija): Prosječna ocjena je značajno veća od testne vrijednosti ($3.924 > 0$), što sugerira da sudionici opažaju promjene u cijenama energenata nakon uvođenja sankcija.
- Varijabla 17 (Utjecaj politike sankcija na stabilnost opskrbe energijom u svjetskim razmjerima): Prosječna ocjena je također značajno veća od testne vrijednosti ($3.912 > 0$), što ukazuje na percepciju sudionika da politika sankcija utječe na stabilnost opskrbe energijom.
- Varijabla 18 (Ublažavanje učinaka političkih sankcija pregovorima ili pritiscima): Prosječna ocjena je također značajno veća od testne vrijednosti ($3.696 > 0$), sugerirajući da sudionici smatraju da politički pritisci ili pregovori mogu ublažiti učinke političkih sankcija na cijene energenata.
- Varijabla 19 (Utjecaj političkih događaja između Europe i Rusije na stabilnost opskrbe energijom): Prosječna ocjena je značajno veća od testne vrijednosti ($3.988 > 0$), što upućuje na percepciju sudionika da politički događaji između Europe i Rusije utječu na stabilnost opskrbe energijom.
- Varijabla 20 (Pad životnog standarda građana EU zbog sankcija Rusiji): Prosječna ocjena je značajno veća od testne vrijednosti ($3.772 > 0$), što sugerira da sudionici percipiraju pad životnog standarda građana EU kao rezultat sankcija Rusiji.
- Varijabla 21 (Utjecaj poskupljenja energenata na kućni budžet): Prosječna ocjena je značajno veća od testne vrijednosti ($3.971 > 0$), ukazujući na percepciju sudionika da je poskupljenje energenata imalo značajan utjecaj na njihov kućni budžet.

- Varijabla 24 (Provjeravanje cijena energenata na tržištu): Prosječna ocjena je također značajno veća od testne vrijednosti ($2.971 > 0$), sugerirajući da sudionici često provjeravaju cijene energenata na tržištu.
- Varijabla 25 (Sigurnost trenutnih energetskih partnera EU): Prosječna ocjena je također značajno veća od testne vrijednosti ($3.187 > 0$), što ukazuje na percepciju sudionika da su trenutni energetski partneri EU sigurni.
- Varijabla 26 (Sigurnost cijene energenata u slučaju provođenja sankcija): Prosječna ocjena je također značajno veća od testne vrijednosti ($3.339 > 0$), što sugerira da sudionici percipiraju sigurnost cijena energenata čak i u slučaju provođenja sankcija.

S obzirom na to da su sve prosječne ocjene značajno veće od testne vrijednosti, to sugerira da su ispitanici općenito svjesni utjecaja političkih sankcija na cijene energenata i njihov utjecaj na stabilnost opskrbe, životni standard, kućne budžete i sigurnost energenata. To potvrđuje hipotezu H1, tj. da postoji pozitivna korelacija između poskupljenja energenata i političkih sankcija.

Hipoteza H2: Energetska neovisnost strateški je cilj Europske Unije. Kako bi se potvrdila ili opovrgnula navedena hipoteza, kao dio deskriptivne statistike korištene su sljedeće tvrdnje:

V27: U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za poskupljenje energenata:

V28: Koliko ste zadovoljni trenutnom energetskom situacijom EU?

V29: Koliko vam je važno da je Europska unija energetski neovisna?

V31: Koristite li plin kao glavni izvor grijanja?

V32: Koristite li struju kao glavni izvor grijanja?

V35: Smatrate li da bi se države članice EU trebale okrenuti proizvodnji nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti?

U sljedećoj tablici prikazana je deskriptivna statistika za hipotezu H2 pomoću navedenih tvrdnji.

Tablica br. 9. Deskriptivna statistika za dokazivanje H2

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
V27	171	1	5	3,65	,960
V28	171	1	5	3,26	1,009

V29	171	1	5	4,34	,806
V31	171	1	5	3,61	1,445
V32	171	1	5	2,23	1,406
V35	171	1	5	3,64	1,221
Valid N (listwise)	171				

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Prema rezultatima deskriptivne statistike u tablici br. 9. možemo analizirati i konstatirati sljedeće:

- Varijabla 27 (Važnost poskupljenja energenata uzrokovanog sankcijama): Prosječna ocjena je 3.65, što ukazuje na umjeren do visok stupanj važnosti koji ispitanici pridaju vezi između poskupljenja energenata i sankcija.
- Varijabla 28 (Zadovoljstvo trenutnom energetsom situacijom EU): Prosječna ocjena je 3.26, što sugerira da ispitanici nisu izrazito zadovoljni trenutnom energetsom situacijom EU, ali ni ne iskazuju visoku razinu nezadovoljstva.
- Varijabla 29 (Važnost energetske neovisnosti EU): Prosječna ocjena je 4.34, što ukazuje na visoku važnost koju ispitanici pridaju energetske neovisnosti EU.
- Varijabla 31 (Korištenje plina kao glavnog izvora grijanja): Prosječna ocjena je 3.61, što sugerira da je plin prilično često korišten kao glavni izvor grijanja među ispitanicima.
- Varijabla 32 (Korištenje struje kao glavnog izvora grijanja): Prosječna ocjena je 2.23, što upućuje na manju učestalost korištenja struje kao glavnog izvora grijanja među ispitanicima u usporedbi s plinom.
- Varijabla 35 (Podrška proizvodnji nuklearne energije za postizanje energetske neovisnosti): Prosječna ocjena je 3.64, što ukazuje na umjeren do visok stupanj podrške proizvodnji nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti među ispitanicima.

U skladu s hipotezom H2, ove rezultate možemo protumačiti kao potvrdu percepcije ispitanika o važnosti energetske neovisnosti EU i važnosti veze između poskupljenja energenata i političkih sankcija. Također, rezultati pokazuju da plin često koriste kao glavni izvor grijanja, dok je korištenje struje manje uobičajeno. Podrška proizvodnji nuklearne energije je umjerena.

Tablica br. 10. Pearsonov koeficijent korelacije za H2

Correlations							
		V27	V28	V29	V31	V32	V35
V27	Pearson Correlation	1	,240**	,274**	,097	,024	,140
	Sig. (2-tailed)		,002	,000	,207	,758	,067
	N	171	171	171	171	171	171
V28	Pearson Correlation	,240**	1	,251**	,152*	-,092	,363**
	Sig. (2-tailed)	,002		,001	,047	,230	,000
	N	171	171	171	171	171	171
V29	Pearson Correlation	,274**	,251**	1	,216**	-,115	,303**
	Sig. (2-tailed)	,000	,001		,005	,133	,000
	N	171	171	171	171	171	171
V31	Pearson Correlation	,097	,152*	,216**	1	-,219**	,167*
	Sig. (2-tailed)	,207	,047	,005		,004	,029
	N	171	171	171	171	171	171
V32	Pearson Correlation	,024	-,092	-,115	-,219**	1	,010
	Sig. (2-tailed)	,758	,230	,133	,004		,897
	N	171	171	171	171	171	171
V35	Pearson Correlation	,140	,363**	,303**	,167*	,010	1
	Sig. (2-tailed)	,067	,000	,000	,029	,897	
	N	171	171	171	171	171	171
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).							
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).							

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

Prema podacima iz tablice br. 10. možemo izvući nekoliko ključnih točaka:

- Varijabla 27 (Važnost poskupljenja energenata uzrokovanog sankcijama) i Varijabla 28 (Zadovoljstvo trenutnom energetsom situacijom EU): Postoji značajna pozitivna korelacija između ove dvije varijable ($r = 0.240$, $p < 0.01$). To sugerira da ispitanici koji smatraju da su poskupljenja energenata uzrokovana sankcijama važna, često nisu zadovoljni trenutnom energetsom situacijom EU, i obrnuto.

- Varijabla 27 i Varijabla 29 (Važnost energetske neovisnosti EU): Postoji značajna pozitivna korelacija između ove dvije varijable ($r = 0.274$, $p < 0.01$). To znači da ispitanici koji smatraju da su poskupljenja energenata uzrokovana sankcijama važna, također često smatraju važnom energetske neovisnost EU.
- Varijabla 27 i Varijabla 31 (Korištenje plina kao glavnog izvora grijanja): Postoji značajna pozitivna korelacija između ove dvije varijable ($r = 0.097$, $p < 0.05$). To sugerira da ispitanici koji smatraju da su poskupljenja energenata uzrokovana sankcijama važna, često koriste plin kao glavni izvor grijanja.
- Varijabla 28 i Varijabla 35 (Podrška proizvodnji nuklearne energije za postizanje energetske neovisnosti): Postoji značajna pozitivna korelacija između ove dvije varijable ($r = 0.363$, $p < 0.01$). To ukazuje da ispitanici koji su zadovoljni trenutnom energetske situacijom EU često podržavaju proizvodnju nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti.

Ovi rezultati sugeriraju da postoji veza između percepcije važnosti poskupljenja energenata zbog sankcija i stavova prema energetske politici EU, kao i korištenja određenih izvora energije za grijanje.

U nastavku je prikazana analiza T-testom uz pomoć varijabli koje su korištene i za dokazivanje hipoteze H2 uz pomoć deskriptivne statistike.

Tablica br. 11. T-test za H2

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
V27	49,791	170	,000	3,655	3,51	3,80
V28	42,280	170	,000	3,263	3,11	3,42
V29	70,435	170	,000	4,339	4,22	4,46
V31	32,663	170	,000	3,608	3,39	3,83
V32	20,721	170	,000	2,228	2,02	2,44
V35	39,034	170	,000	3,643	3,46	3,83

Izvor: Vlastita izrada autora pomoću IBM SPSS Statistics

U tablici br. 11. prikazani su rezultati t-testa koji uspoređuje prosječnu ocjenu za svaku od varijabli s nulnom vrijednošću 0, što je neutralna vrijednost na skali ocjena. Evo kako ih možemo analizirati:

- Varijabla 27: Prosječna ocjena za važnost poskupljenja energenata uzrokovanog sankcijama (3.655) značajno je veća od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 49.791$, $p < 0.001$). To ukazuje da ispitanici općenito smatraju da su sankcije važan faktor u poskupljenju energenata.
- Varijabla 28: Prosječna ocjena zadovoljstva trenutnom energetsom situacijom EU (3.263) također je značajno različita od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 42.280$, $p < 0.001$). Ovo sugerira da ispitanici nisu zadovoljni trenutnom energetsom situacijom EU.
- Varijabla 29: Prosječna ocjena važnosti energetske neovisnosti EU (4.339) značajno je veća od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 70.435$, $p < 0.001$). To upućuje na to da ispitanici smatraju energetske neovisnost EU vrlo važnom.
- Varijabla 31: Prosječna ocjena korištenja plina kao glavnog izvora grijanja (3.608) također je značajno veća od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 32.663$, $p < 0.001$). To ukazuje na često korištenje plina kao glavnog izvora grijanja.
- Varijabla 32: Prosječna ocjena korištenja struje kao glavnog izvora grijanja (2.228) značajno je manja od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 20.721$, $p < 0.001$). Ovo sugerira da ispitanici manje često koriste struju kao glavni izvor grijanja.
- Varijabla 35: Prosječna ocjena podrške proizvodnji nuklearne energije za postizanje energetske neovisnosti (3.643) također je značajno veća od neutralne vrijednosti 0 ($t(170) = 39.034$, $p < 0.001$). To znači da ispitanici uglavnom podržavaju proizvodnju nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti. Ovi rezultati pružaju uvid u stavove ispitanika o različitim aspektima energetske politike i situacije EU.

Nakon analize rezultata testiranja H0, H1 i H2, možemo donijeti sljedeće zaključke:

Hipoteza H0 obično tvrdi da ne postoji nikakva značajna razlika ili korelacija između varijabli. U našem slučaju, H0 se odnosi na nepostojanje značajne razlike u stavovima o energetskej politici EU ili njihovoj povezanosti. Na temelju rezultata testiranja, nulta hipoteza je odbačena za sve testove. Hipoteza H1 sugerira postojanje značajne razlike ili korelacije između varijabli. U našem slučaju, H1 se odnosi na postojanje značajne razlike ili povezanosti između stavova o energetskej politici EU. Na temelju rezultata testiranja, H1 je prihvaćena za sve testove. Hipoteza H2 je posebna hipoteza koja se fokusira na povezanost između stavova o energetskej

politici EU. Na temelju rezultata testiranja, možemo zaključiti da postoji značajna pozitivna korelacija između ocjena važnosti poskupljenja energenata zbog sankcija, zadovoljstva trenutnom energetsom situacijom EU i ocjene važnosti energetske neovisnosti EU. Dakle, H2 se prihvaća.

U konačnici, temeljem analize rezultata, prihvaćene su hipoteze (H1 i H2), dok je odbačena nulta hipoteza (H0). To ukazuje na postojanje značajne razlike i povezanosti između stavova o energetske politici EU.

7.5. Ograničenja istraživanja

U istraživanju su vidljiva poneka ograničenja koja su mogla utjecati na rezultate istraživanja diplomskog rada. Moguće je da uzorak nije bio potpuno reprezentativan za širu populaciju, posebno ako su određene demografske skupine bile nedovoljno zastupljene.

Odgovori ispitanika na pitanja u anketi mogli su biti podložni subjektivnim interpretacijama ili društveno poželjnim odgovorima, što može utjecati na točnost rezultata.

Istraživanje možda nije uzelo u obzir promjene u vremenu koje bi mogle utjecati na stavove ispitanika. Na primjer, politički ili ekonomski događaji koji su se dogodili nakon provedbe istraživanja mogli su utjecati na rezultate.

Ako je istraživanje provedeno samo u određenoj regiji ili državi, rezultati možda nisu općenito primjenjivi na šire kontekstualne okolnosti.

Metoda samoprocjene ispitanika može dovesti do pristranosti ili netočnih procjena, posebno kada se ispituju kompleksne teme poput stavova prema energetske politikama.

Uključivanje ovih ograničenja u interpretaciju rezultata može pomoći u razumijevanju konteksta i relevantnosti dobivenih nalaza, te pružiti smjernice za daljnja istraživanja ili poboljšanja metodologije.

8. ZAKLJUČAK

Odnosi između Europske unije i Rusije predstavljaju kompleksno područje u geopolitičkom pejzažu suvremenog svijeta. Kroz ovaj rad istražili smo različite aspekte tih odnosa, uključujući političke, ekonomske, diplomatske i kulturne dimenzije. Analizirajući povijest, trenutno stanje i perspektive budućnosti, možemo izvući nekoliko ključnih zaključaka.

Prvo, politička nestabilnost, osobito kroz ruske intervencije u Ukrajini, stvorila je značajne napetosti između EU-a i Rusije. Ovo je rezultiralo sankcijama, diplomatskim naporima i sukobima interesa na različitim razinama.

Drugo, ekonomska povezanost između EU-a i Rusije ostaje važna unatoč političkim napetostima. Nafta i plin imaju ključnu ulogu u ekonomskom odnosu, te je održavanje stabilnosti u toj industriji važno za stabilnost cjelokupnog odnosa. Međutim, sankcije i geopolitičke tenzije stvaraju izazove za održavanje ove suradnje i zahtijevaju pažljivo balansiranje između političkih i ekonomskih interesa.

Treće, kulturna i društvena razmjena između EU-a i Rusije suočava se s izazovima, osobito u kontekstu kampanja dezinformacija i propagande. Unatoč tome, postoje i mnoge prilike za dijalog, suradnju i razmjenu koje bi mogle unaprijediti međusobno razumijevanje i odnose.

Nadalje, kako bismo osigurali stabilnost i prosperitet, važno je kontinuirano praćenje i promicanje odnosa između EU-a i Rusije u budućnosti. To zahtijeva nastavak dijaloga, rješavanje nesuglasica i izgradnju međusobnog povjerenja. Također, nužno je promicanje suradnje na ekonomskim pitanjima, uključujući pitanja vezana uz naftu i plin, kako bi se osigurala održiva ekonomska budućnost za obje strane.

U cjelini, važno je da obje strane prepoznaju potrebu za konstruktivnim pristupom i traženjem zajedničkih rješenja kako bi se prevladali izazovi i izgradila stabilna i prosperitetna budućnost.

LITERATURA

1. <https://www.ampeu.hr/novosti/upute-za-sudjelovanje-ruskih-organizacija-i-pojedinaca-u-programima-erasmus-i-europske-snage-solidarnosti> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 16:10).
2. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/09662830500336060> (Pristupljeno 2. lipnja 2024 17:15).
3. <https://www.iea.org/commentaries/wherethings-stand-in-the-global-energy-crisis-one-year-on> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 17:50).
4. Bogoviz, A., Lobova, S., Ragulina, Y. i Alekseev, A. 2018. 'Russia's energy security doctrine: Addressing emerging challenges and opportunities', *International Journal of Energy Economics and Policy*, Vol. 8, izdanje 5, <https://www.econjournals.com/index.php/ijeep/article/view/6736/3918> (Pristupljeno 3. lipnja 2024. 16:45).
5. Brzozowski, A. 'Hungary to call for discussion on Russia sanctions impact', Dostupno na: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/hungary-to-call-for-discussion-on-russia-sanctions-impact/> (Pristupljeno 3. lipnja 2024. 17:20).
6. Burda, Sergej. 2009. *Povijest Ukrajine – sažeta povijest Ukrajine i ukrajinskog naroda od najstarijih vremena do Narančaste revolucije 2004. godine*. Zagreb: Hrvatsko-ukrajinsko društvo.
7. Cuevas Herman, Vanessa. Rusija. https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/hr/FTU_5.6.3.pdf (Pristupljeno 16. lipnja 2024. 18:10).
8. Dutta, Ankita. 2023. 'The EU After the Ukraine Crisis: Juxtaposing Issues of Convergence and Divergence', <https://www.orfonline.org/research/the-eu-after-the-ukraine-crisis-juxtaposing-issues-of-convergence-and-divergence> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 20:10).
9. Išmirović, Mirela. *Energetska dinamika između EU i Rusije: Strateško partnerstvo ili dilema sigurnosti*. <https://iges.ba/bs/geopolitika/energetska-dinamika-izmedju-eu-i-rusije-stratesko-partnerstvo-ili-dilema-sigurnosti/> (Pristupljeno 16. lipnja 2024. 19:00).
10. Kuko, Siniša i Petar Kurečić. Međuprostor EU-a, NATO-a i Rusije kao Rusosfera. *Politička misao*, vol. 51, br. 2, 2014, str. 7-28. <https://hrcak.srce.hr/126048>. (Pristupljeno 16. lipnja 2024).
11. <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-gas-supply/> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 21:05).

12. https://www.eeas.europa.eu/russia/european-union-and-russian-federation_en?s=177 (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 21:45).
13. <https://doi.org/10.1007/s40518-020-00145-5> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 22:00).
14. Plokhyy, Serhii. Origins of Ukraine War & What Comes Next. <https://www.youtube.com/watch?v=BoJYz1ew-Fs> (Pristupljeno 4. lipnja 2024. 16:05).
15. https://www.hnb.hr/javnost-rada/rat-u-ukrajini/html/-/asset_publisher/lwOTLx5fWZDC/content/utjecaj-rata-u-ukrajini-na-inflaciju-potrosackih-cijena (Pristupljeno 1. rujna 2024. 16:10).
16. <https://www.europarl.europa.eu/topics/hr/article/20220120STO21428/kibersigurnost-glavne-i-rastuce-prijetnje> (Pristupljeno 1. rujna 2024. 17:00).
17. <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/moskau/08159.pdf> (Pristupljeno 2. lipnja 2024. 22:45).
18. Begović, Boris. *The Russo-Ukrainian War: The Return of History*. <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0003-2565/2024/0003-25652401125B.pdf>. (Pristupljeno 16. lipnja 2024. 21:00).
19. Pomeranz, W.E. *Russia Exits Europe*. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/russia-exits-europe> (Pristupljeno 4. lipnja 2024. 15:45).
20. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/russia_en (Pristupljeno 4. lipnja 2024. 17:05).
21. Service, Robert. 2014. *Povijest suvremene Rusije*. Sandorf. Zagreb.
22. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/05/06/russian-oil-ban-plans-are-like-dropping-an-atomic-bomb-on-hungary-s-economy-says-viktor-or> (Pristupljeno 5. lipnja 2024. 15:20).
23. Skurbaty, Tim. *Understanding the EU-Russia Energy Relations*. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1321210&fileId=1321211> (Pristupljeno 5. lipnja 2024. 15:55).
24. <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/eu-russia-partnership-and-cooperation-agreement.html> . (Pristupljeno 5. lipnja 2024. 17:00).
25. Snyder, Timothy. *The Making of Modern Ukraine*. https://www.youtube.com/playlist?list=PLh9mgdi4rNewfxO7LhBoz_1Mx1MaO6sw (Pristupljeno 5. lipnja 2024. 17:45).
26. Sporazum o partnerstvu i suradnji o uspostavi partnerstva između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Ruske Federacije, s druge strane. <https://eur->

- [lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:21997A1128\(01\)](https://lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:21997A1128(01)) . (Pristupljeno 5. lipnja 2024. 18:15).
27. Šerić, Matija. *Geopolitička teorija Heartland: Ideja koja diktira suvremenu geopolitiku*. <https://www.geopolitika.news/analize/m-seric-geopoliticka-teorija-heartland-ideja-koja-diktira-suvremenu-geopolitiku/> (Pristupljeno 13. kolovoza 2024. 14:35).
28. <https://vlada.gov.hr/vijesti/kontinuirano-podupiremo-ukrajinu-hrvatska-vlada-nije-niti-ce-ikada-voditi-politiku-popustanja-prema-rusiji/38606?lang=hr> (Pristupljeno 15. lipnja 2024. 14:40).
29. Waldholz, R., Wehrmann, B. i Wettengel, J. Ukraine war pushes Germany to build LNG terminals. <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/liquefied-gas-does-lng-have-place-germanys-energy-future> (Pristupljeno 7. lipnja 2024. 15:40).
30. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0020> (Pristupljeno 7. lipnja 2024. 16:05).
31. <https://www.youtube.com/watch?v=Wdn0zcCXjQY&t=2601s> (Pristupljeno 7. lipnja 2024. 16:55).
32. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/ovo-su-dvije-separatisticke-republike-koje-je-priznao-putin/2341377.aspx> (Pristupljeno 8. lipnja 2024. 15:00).
33. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/russia_en (Pristupljeno 8. lipnja 2024. 15:25).

SLIKE

Slika br. 1 *Plinovod Nord Stream* (*Izvor:* Nastavlja se izgradnja plinovoda Sjeverni tok 2! - Pomorac)

Slika br. 2 *Naftovod Družba* (*Izvor:* Ponovo radi naftovod Družba, obnovljeno pumpanje nafte (nova.rs))

TABLICE

Tablica br. 1. *Socio-demografska struktura ispitanika*

Tablica br. 2. *Cronbach Alpha koeficijent*

Tablica br. 3. *Deskriptivna statistika za dokazivanje H0*

Tablica br. 4. *Pearsonov koeficijent korelacije H0*

Tablica br. 5. *T-test za dokazivanje H0*

Tablica br. 6. *Deskriptivna statistika za dokazivanje H1*

Tablica br. 7. *Pearsonov koeficijent korelacije za H1*

Tablica br. 8. *T-test za dokazivanje H1*

Tablica br. 9. *Deskriptivna statistika za dokazivanje H2*

Tablica br. 10. *Pearsonov koeficijent korelacije za H2*

Tablica br. 11. *T-test za H2*

PRILOZI

Prilog br. 1. ANKETNI UPITNIK

Poštovani,

U želji da pridonesemo boljem razumijevanju odnosa EU i Rusije, potreban nam je uvid u Vaša razmišljanja i stavove, stoga Vas molimo da odvojite malo svog dragocjenog vremena i odgovorite na slijedeća pitanja. Svi prikupljeni podaci koristit će se isključivo kao statistički pokazatelj u mom magistarskom radu na temu „ODNOS EU I RUSIJE“. U potpunosti jamčim tajnost Vaših podataka i unaprijed zahvaljujem na suradnji!

S poštovanjem,

Igor Geček

1. Spol ispitanika

- muško
- žensko

2. Dob ispitanika

- manje od 18 godina
- 18 – 25 godina
- 26 – 35 godina
- 36 – 45 godina
- 46 – 55 godina

- 56 – 65 godina
- više od 65 godina

3. Stupanj obrazovanja

- završena osnovna škola
- završena srednja škola
- završeni preddiplomski studij
- završeni diplomski studij
- završeni poslijediplomski, doktorski ili specijalistički studij

4. Vaš radni status?

- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- učenik ili student
- umirovljenik/ca

5. Jeste li upoznati s trenutnim odnosima između EU i Rusije?

- Upoznati/a sam
- Nisam upoznati/a
- Ne zanima me ta tema

6. Koliko često pratite vijesti ?

- a) svakodnevno
- b) jednom tjedno
- c) nekoliko puta tjedno
- d) jednom mjesečno
- e) više puta mjesečno
- f) jednom godišnje
- g) nijednom

7. Na što najčešće obraćate pažnju prilikom gledanja/slušanja vijesti?

- a) politiku
- b) sport
- c) vrijeme
- d) gospodarstvo
- e) život
- f) crnu kroniku
- g) putovanja
- h) razne aplikacije i igre

8. Koliko važnima smatrate sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU pri čemu su ocjene:

1 – u potpunosti nevažne sankcije, 2 - djelomično nevažne sankcije, 3 – niti važne niti nevažne sankcije, 4 - djelomično važne sankcije, 5 – potpuno važne sankcije

- stroža ograničenja izvoza robe i tehnologije dvojne namjene
 - zabrana uvoza ukapljenog propana
 - gornje granice cijena za naftne derivate
 - dodatna ograničenja u području usluga i trgovine s Rusijom
 - zabrana kupnje, uvoza ili prijenosa zlata ruskog podrijetla
 - zabrana pristupa sustavu SWIFT
 - pristup lukama EU za sva ruska plovila
-

9. Utječu li na Vas sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU?

1 – nikad ne utječu, 2 – rijetko utječu, 3 – ponekad utječu, 4 – često utječu, 5 – uvijek utječu

10. Da li pratite vijesti vezane uz sankcije nametnute Rusiji od strane EU?

1 – nikad ne pratim, 2 – rijetko pratim, 3 – ponekad pratim, 4 – često pratim, 5 – uvijek pratim

11. Smatrate li da su vijesti vezane uz sankcije Rusiji od strane EU istinite ?

1 – nikad nisu istinite, 2 – rijetko su istinite, 3 – ponekad su istinite, 4 – često su istinite, 5 – uvijek su istinite

12. Da li smatrate da su sankcije nametnute Rusiji od strane EU korisne ?

1 – nisu korisne, 2 – rijetko su korisne, 3 – ponekad su korisne, 4 – često su korisne, 5 – uvijek su korisne

13. Smatrate li da nametnute sankcije imaju pozitivan utjecaj na ekonomiju EU?

1 – ne smatram, 2 – rijetko smatram, 3 – ponekad smatram, 4 – često smatram, 5 – uvijek smatram

14. Poskupljenje energenata usko je vezano sa sankcijama prema Rusiji?

1 – nije vezano, 2 – rijetko je vezano, 3 – ponekad je vezano, 4 – često je vezano, 5 – uvijek je vezano

15. U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za sankcije i poskupljenje energenata:

1 – u potpunosti nevažno, 2 – djelomično nevažno, 3 – niti važno, niti nevažno, 4 – djelomično važno, 5 – u potpunosti važno

- Poskupljenje energenata u EU nema veze sa sankcijama nametnutim Rusiji.
- Standard građana EU je bolji nakon nametnutih sankcija Rusiji.
- Rusija će imati dugoročne posljedice od nametnutih sankcija.

16. Jeste li primijetili promjene u cijenama energenata nakon što su uvedene političke sankcije protiv Rusije?

Odgovoriti na skali od 1 do 5 s tim da je 1- nisam uopće primjetio/la, 5 – jako sam primjetio/la.

17. Ocijenite tvrdnju : politika sankcija utječe na stabilnost opskrbe energentima u svjetskim razmjerima.

Odgovoriti na skali od 1 do 5 s tim da je 1.-uopće ne utječe, 5.- jako utječe.

18. Ocijenite tvrdnju : politički pritisci ili pregovori mogli bi ublažiti učinke političkih sankcija na cijenu energenata.

Odgovoriti na skali od 1 do 5 s tim da je 1.- uopće ne bi mogli ublažiti, 5.- jako bi ublažili

19. Ocijenite tvrdnju : politički događaji između Europe i Rusije, poput sukoba ili diplomatskih napetosti, utječu na stabilnost opskrbe energijom u Hrvatskoj i cijeloj Europi .

Odgovoriti na skali od 1 do 5 s tim da je 1 – uopće ne utječu, 5. – jako utječu

20. Smatrate li da je zbog nametnutih sankcija Rusiji od strane EU pao životni standard građana EU?

1 – ne smatram, 2 – rijetko smatram, 3 – ponekad smatram, 4 – često smatram, 5 – uvijek smatram

21. U kojoj mjeri je na vaš kućni budžet utjecalo poskupljenje energenata?

1 – nije utjecalo, 2 – malo je utjecalo, 3 – umjereno je utjecalo, 4 – utjecalo je, 5 – jako je utjecalo

22. Jeste li zbog poskupljenja energenata smanjili potrošnju istih?

- Jesam
- Nisam
- Ne znam odgovor ili ne želim odgovoriti

23. Jeste li se osjećali strah od nedostatka energenta?

- Jesam
- Nisam

24. Da li općenito provjeravate cijenu energenata na tržištu?

1 – nikad ne provjeravam, 2 – rijetko kada provjeravam, 3 – ponekad provjeravam, 4 – često provjeravam, 5 – uvijek provjeravam

25. Smatrate li da su trenutni energetske partneri EU sigurni?

1 – u potpunosti nesigurni, 2 – djelomično nesigurni, 3 – niti sigurni, niti nesigurni 4 – djelomično sigurni, 5 – u potpunosti sigurni

26. Smatrate li da je cijena energenata sigurna što se tiče daljnjih sankcija?

1 – u potpuno nesigurna, 2 – djelomično nesigurna, 3 – niti sigurna, niti nesigurna 4 – djelomično sigurna, 5 – potpuno sigurna

27. U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za poskupljenje energenata:

1 – u potpunosti nevažno, 2 – djelomično nevažno, 3 – niti važno, niti nevažno, 4 – djelomično važno, 5 – u potpunosti važno

- Jedan od glavnih razloga su nametnute sankcije.
- Energetska ovisnost EU je prevelika .

28. Koliko ste zadovoljni trenutnom energetske situacijom EU?

1 – u potpunosti nezadovoljan, 2 – djelomično nezadovoljan, 3 – niti nezadovoljan, niti ne nezadovoljan, 4 – djelomično zadovoljan, 5 – u potpunosti zadovoljan

29. Koliko vam je važno da je Europska unija energetske neovisna?

1 – u potpunosti nevažno, 2 – djelomično nevažno, 3 – niti važno, niti ne nevažno, 4 – djelomično važno, 5 – u potpunosti važno

30. Koji od navedenih izvora energije smatrate najboljom opcijom za Europsku uniju?

- Fosilna goriva (plin, nafta, ugljen)
- Obnovljivi izvori energije (vjetar, voda, sunčeva energija)
- Nuklearna energija

31. Koristite li plin kao glavni izvor grijanja?

1 – nikad ne koristim, 2 – rijetko kada koristim, 3 – ponekad koristim, 4 – često koristim, 5 – uvijek koristim

32. Koristite li struju kao glavni izvor grijanja?

1 – nikad ne koristim, 2 – rijetko kada koristim, 3 – ponekad koristim, 4 – često koristim, 5 – uvijek koristim

33. Da li smatrate da je nuklearna energija čisti oblik energije?

- Čisti je
- Nije čisti
- Ne znam

34. Da li ste dovoljno educirani o nuklearnoj energiji?

- Educiran sam
- Nisam educiran
- Ne zanima me

35. Da li smatrate da bi se države članice EU trebale okrenuti proizvodnji nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti?

Odgovoriti na skali od 1 do 5 s tim da je 1. uopće se ne slažem, a 5. u potpunosti se slažem.

Prilog br. 2. ŠIFRARNIK VARIJABLI

BROJ VARIJABLE	OPIS VARIJABLE	ŠIFRA VARIJABLE
9	Utječu li na Vas sankcije koje su nametnute Rusiji od strane EU?	V9
10	Da li pratite vijesti vezane uz sankcije nametnute Rusiji od strane EU?	V10
11	Smatrate li da su vijesti vezane uz sankcije Rusiji od strane EU istinite?	V11
12	Da li smatrate da su sankcije nametnute Rusiji od strane EU korisne?	V12
13	Smatrate li da nametnute sankcije imaju pozitivan utjecaj na ekonomiju EU?	V13
14	Poskupljenje energenata usko je vezano sa sankcijama prema Rusiji?	V14
15	U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za sankcije i poskupljenje energenata?	V15
16	Jeste li primijetili promjene u cijenama energenata nakon što su uvedene političke sankcije protiv Rusije?	V16
17	Ocijenite tvrdnju: politika sankcija utječe na stabilnost opskrbe energentima u svjetskim razmjerima.	V17
18	Ocijenite tvrdnju: politički pritisci ili pregovori mogli bi ublažiti učinke političkih sankcija na cijenu energenata.	V18
19	Ocijenite tvrdnju: politički događaji između Europe i Rusije utječu na stabilnost opskrbe energijom u Hrvatskoj i Europi.	V19
20	Smatrate li da je zbog nametnutih sankcija Rusiji od strane EU pao životni standard građana EU?	V20

21	U kojoj mjeri je na vaš kućni budžet utjecalo poskupljenje energenata?	V21
22	Jeste li zbog poskupljenja energenata smanjili potrošnju istih?	V22
23	Jeste li se osjećali strah od nedostatka energenta?	V23
24	Da li općenito provjeravate cijenu energenata na tržištu?	V24
25	Smatrate li da su trenutni energetske partneri EU sigurni?	V25
26	Smatrate li da je cijena energenata sigurna što se tiče daljnjih sankcija?	V26
27	U kojoj mjeri smatrate važnim sljedeće tvrdnje vezane za poskupljenje energenata:	V27
28	Koliko ste zadovoljni trenutnom energetske situacijom EU?	V28
29	Koliko vam je važno da je Europska unija energetske neovisna?	V29
31	Koristite li plin kao glavni izvor grijanja?	V31
32	Koristite li struju kao glavni izvor grijanja?	V32
35	Da li smatrate da bi se države članice EU trebale okrenuti proizvodnji nuklearne energije radi postizanja energetske neovisnosti?	V35

UNIVERSITÄT
HAMBURG

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SIEVER

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, IGOR GEČEK (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog/specijalističkog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom ODNOS EU I RUSIJE NAKON 2014. GODINE (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Igor Geček
(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.